Наше Слово

РІК LXVII № 51 (3410) ВАРШАВА, 18 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Люди втікають з Києва, 24 лютого

Ексгумація тіл в Бучі, квітень

Спалений танк рф в Київській області, квітень

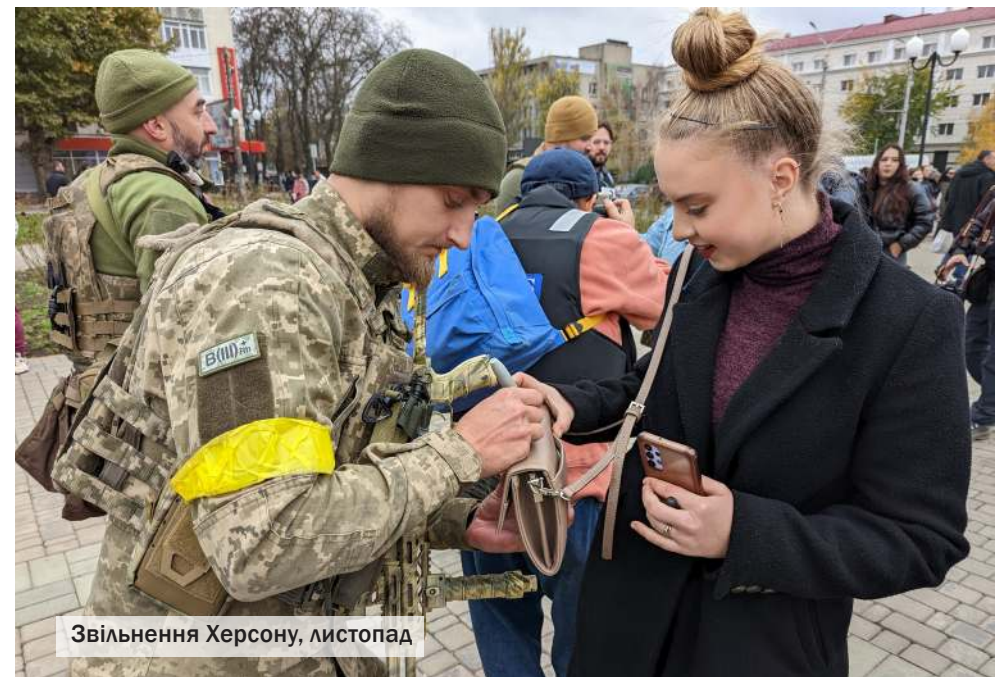
Звільнення Херсону, листопад

Рік під знаком війни

Підсумки 2022 року в Україні в основному зводяться до одного слова – війна. Війна, яка по-справжньому почалася у 2014 році, коли росія окупувала Крим і розпочала так звану російську весну на Донбасі. Однак 24 лютого 2022 року вона охопила всю країну, перетворившись на війну за право українців на самостійне існування. Це війна, яка перевернула увесь геополітичний порядок, сформований після 1991 року.

Україна увійшла у 2022 рік із передчуттям загрози. Від осені 2021 року західні медіа, а невдовзі й представники влади та спецслужб, особливо американських, почали бити на сполох про наближення війни. росія знову, як і навесні 2021 року, почала стягувати війська вздовж кордонів з Україною. Однак цього разу Вашингтон і їхні союзники попередили, що росія вже вирішила вторгнутися в Україну і що напад може відбутися найближчими місяцями.

Президент Володимир Зеленський та інші представники української влади намагалися заспокоїти громадян, стверджуючи, що немає жодних доказів нападу. Українські експерти вказували скоріше на можливість відновлення широкомасштабних бойових дій на Донбасі.

Ескалація

У перший день 2022 року, коли більшість українців відпочивали після святкування Нового року, набув чинності закон «Про основи національного спротиву», прийнятий парламентом і підписаний президентом влітку 2021 року. У той день навряд чи хтось припускав, що незабаром «територіальна оборона» і «опір» стануть основними елементами протидії російському вторгненню.

На початку року увага багатьох в Україні, як і в усьому світі, все ще була прикута до пандемії коронавірусу. Після новорічних та різдвяних свят в Україні зареєстрували 4571 випадок коронавірусу, 273 людей померли від Covid-19. Більш ніж через півтора місяці українські медіа, як і самі українці, перестануть звертати увагу на цю проблему. Інша загроза виявиться більш смертельною.

Кількість обстрілів на Донбасі зростала, як і кількість російських військ навколо України, але увагу від цього питання на деякий час відвернули події у Казахстані. На початку січня там відбулися протести, які завершилися введенням надзвичайного стану та втручанням військ країн ОДКБ.

З 24 лютого в Україні практично немає політики, а про якісь вибори можна буде говорити лише після закінчення війни. Однак у січні боротьба між владою та опозицією ще тривала. Петрові Порошенку висунули звинувачення у державній зраді за результатами розслідування незаконних перевезень вугілля з підконтрольних проросійським сепаратистам районів Донбасу. Багато хто вважав, що справа носить політичний характер. Однак суд не ухвалив рішення про арешт експрезидента, обравши натомість запобіжний захід у вигляді особистої поруки і зобов'язав Порошенка здати закордонний паспорт.

Увесь цей внутрішньополітичний епізод був короткою інтерлюдією того, що відбувалося навколо України на міжнародній арені. Майже щодня Зеленський і представники українського уряду проводили консультації із західними партнерами. У Вашингтоні запевняли, що «жодних рішень по Україні без України».

«Вони (вимоги росії – прим. авт.) включають вимоги не приймати жодних нових членів до НАТО і вивести сили з територій східних союзників. Союзники, зі свого боку, підтвердили свою політику відчинених дверей і право кожної держави обирати власні безпекові домовленості», – заявив генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг після засідання Ради росія-НАТО у Брюсселі 12 січня.

У січні західні медіа висловлювали тривогу щодо загрози з боку російських військ, зосереджених навколо України. 13 січня секретар Ради національної безпеки і оборони Олексій Данілов в інтерв'ю «Українській правді» скаже, що «на сьогоднішній день прямого підготовчого процесу до агресивних дій і підозри, що щось серйозне відбудеться завтра, – немає», але влада готова і має розроблені алгоритми дій.

5.

eprasa.pl a65638bbea

ПОДІЇ

VI Підляська українська наукова конференція

В Більську-Підляському і Білій Підляській 18-19 листопада відбулася VI Підляська українська наукова конференція, приурочена до 75-ї річниці акції «Вісла». Подія була присвячена міграціям, депортаціям та переселенням у регіоні.

На початку заходу учасники хвилиною мовчання вшанували пам'ять жертв агресії росії проти України. В межах першої сесії науковці обговорили міграційні процеси на Підляшші з часів Середньовіччя до XXI століття (біженство 1915 р., приклади сіл ґміни Чижі, долі євреїв тощо).

Ще одна тема – це активність нацменшини та мігрантів у допомозі теперішнім воєнним біженцям з України. Її висвітлив д-р Андрій Єкатеринчук, стверджуючи, що в обох групах активність виникала з гуманітарних міркувань, але разом з тим – і національної ідентифікації з нужденними. Позитивно спрацювала тут понад мільйонна присутність у Польщі громадян України ще до війни. Завдяки такій мережі багато біженців не їхали у невідоме, а прямували просто до рідних чи знайомих. Відомо також, що український Народний дім у Перемишлі скеровував втікачів від війни не лише до великих міст, але й менших осередків, в яких живуть нащадки та самі переселенці акції «Вісла». Пан Єкатеринчук зауважив, що представники обох громад активно включилися в ініціативи польського самоврядування та польських неурядових організацій. Водночас зацікавлення допомогою на рівні місцевої влади можна пов'язувати з помітною кількістю працівників-українців, які знали мову і до війни відповідали в самоврядуванні за культурні чи підприємницькі контакти з Україною. Досвід різних організацій свідчить також, що найкращим волонтерам запропонували увійти до штату. «І надалі спостерігається кадровий дефіцит працівників з такими компетенціями», – зауважив Андрій Єкатеринчук, який вважає, що це шанс для мігрантів і представників нацменшини знайти цікаву роботу.

Науковці обговорювали також зміни власності у регіоні після депортацій, наявність українців у німецькому переписі населення 1943 року, музичний фольклор, походження прізвищ, лексику регіону, обряди та роль діалектного мовлення. Особливо цікавий матеріал представила професорка Білостоцького університету Дорота Місіюк, яка говорила про шляхи успадкування української культури на основі соціологічного опитування, проведеного серед ста випадкових дорослих мешканців Більська-Підляського. Більшість опитуваних вважає, що українська спадщина належить до приватної сфери, і тому повинна продовжуватися у сім'ях. Крім того, культурна спадщина у респондентів асоціюється з віровизнанням, потім мовою або говіркою і звичаями та обрядами. Відносно невелике значення надається тут сфері техніки та інженерії. «Саме тому реставрація млинів або презентація ковальського мистецтва потребують ширшого висвітлення», – певна Дорота Місіюк. Також відносно невелике значення для респондентів мають українознавчі дослідницькі праці. Мотивацію для плекання рідної спадщини опитувані знаходять завдяки своїм близьким, в уроках православної релігії та української мови. Разом з тим респонденти вважають, що культурні заходи не мають жодного мотивуючого характеру. Люди переконані також у доцільності зберігання традиційного ремесла, але відкидають, наприклад, використання елементів традиційної культури у своїх оселях. Не бачать й потреби приналежності до меншинних організацій і їхньої підтримки. «Щоб можна було успадковувати, потрібне визнання не лише свого меншинного середовища, але й більшості суспільства», – зауважила дослідниця, пояснюючи, чому респонденти високо цінують навчання у суспільстві толерантності. Опитування більсько-підляських респондентів – це цікавий матеріал для громадських лідерів, і вони можуть допомогти шукати надійні способи продовження існування меншинної громади.

Другий день конференції почався у православній церкві св. Кирила і Мефодія у Білій Підляській панахидою за жертв акції «Вісла». В науковій частині було висвітлено загальні принципи влаштування акції «Вісла» та її наслідки для православної церкви. Тут д-р Григорій Купріянович (голова Підляського наукового інституту та організаційного комітету) зауважив, що в результаті акції «Вісла» з Південного Підляшшя, Холмщини та Лемківщини було депортовано приблизно 40 тис. населення. «Церковне життя на цій території фактично було паралізоване. Залишилися нечисленні парафії», – говорив історик про один із наслідків. Водночас мешканці, яким вдалося уникнути депортації, боялися виявлення їхньої справжньої конфесійної приналежності. На це вказують хоча б документи православних ієрархів 50-х рр. «Наслідком акції „Вісла" стала денаціоналізація території, на якій проживали українці. Більшість людей втратила контакт зі своєю мовою та культурою. Боялися також зберігати свою приналежність до православ'я і не передавали цього своїм нащадкам», – відзначав Григорій Купріянович. Були також розбиті зв'язки, які формувалися століттями: членів сімей чи мешканців одного села розвезли по різних куточках Польщі.

В контексті акції «Вісла» другого дня науковці говорили також про депортаційну хронологію і статистику для Більського повіту, подібності та відмінності переселення в Більському і Володавському повітах, виселення у Холмському повіті та питання депортації православних священників. Учасники конференції почули також про висвітлення акції «Вісла» у діаспорній пресі. Історик Роман Висоцький ствердив, що від весни до кінця 1947 р. не вона була головною темою, а діяльність української партизанщини. Можна це тлумачити, зокрема, тим, що у цей період на Захід ще не потрапили переселенці, які стали б джерелом інформації. Доступ до неї в тодішніх обставинах взагалі був обмежений. Для прикладу, інформація про смерть 31 березня 1947 року у Перемишлі письменниці Уляни Кравченко в західній пресі з'явилася лише у липні та серпні. Брак інформації також призводив до загальної плутанини. Бо коли нарешті з'являлися статті, в них часто плутали акцію «Вісла» з депортаціями до СРСР. «І це тривало до моменту, доки самі переселенці не почали виїжджати на Захід і привозити інформацію», – відзначив Роман Висоцький.

Варто зауважити, що в одній з конференційних дискусій виникло запитання про правову оцінку акції «Вісла» на рівні польських державних органів. Історик і дослідник польсько-українських конфліктів у XX ст. Ґжеґож Мотика ствердив, що такої оцінки не має і донині, а предметне слідство польського Інституту національної пам'яті триває з 2013 р. і досі не завершене.

Ще одну особливо важливу тему порушили о. Мартин Ґосцік та Ольга Купріянович. Це дії Братства православної молоді Люблінсько-Холмської єпархії задля збереження історичної пам'яті про акцію «Вісла» серед покоління молодих підляшуків. До таких заходів, напевно, слід зарахувати паломницькі мандрівки і відкривання територій, з яких вивезли предків. За нагоди збирали спогади, писали статті та публікували щоденники. Ольга Купріянович як безпосередня учасниця розповіла про проєкт «Вчимося толерантності на помилках історії», в якому молодь спочатку вивчала таємниці журналістської професії, а потім здобуті знання використовувала у зустрічах і розмовах з переселенцями, які опинилися на Вармії та Мазурах. Результатом проєкту є, зокрема, книжка «Дві години. Спогади мешканців Холмщини та Південного Підляшшя про акцію «Вісла»», яку презентували на завершення конференції. Попри те, що з часів проєкту і видання книжки минуло вже понад десять років, вони і надалі залишаються актуальними. Не менш цінним стало б повторення таких ініціатив із залученням наступних поколінь молодих українців.

В межах конференції була організована також виставка «Сумні дні настали. Акція „Вісла" (1947) та її наслідки для православної церкви». Було презентовано й лауреатів Підляської науково-літературної нагороди за 2022 рік, якими стали: бл. пам. Іван Киризюк, д-р Микола Рощенко, Юрій Плева та Євген Рижик. Конференція стала нагодою і для урочистого вручення диплому почесного члена Товариства «Підляський науковий інститут» д-р Миколі Рощенку та відзначення його 80-річного ювілею. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото з фейсбук-сторінки ПНІ

Записи усіх дискусій доступні на фейсбук-сторінці Підляського наукового інституту, який виступив головним організатором заходу.

eprasa.pl a65638bbea

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Молодіжний святвечір у Ґданську

Молодь з Ґданська запрошує 17 грудня до місцевої домівки на молодіжний святвечір, спільне колядування та дегустацію вареників й інших страв.

«Не розмірковуйте надто довго і приходьте на святкову зустріч! Це чудова нагода напередодні свят зустрітися, поспілкуватись, заспівати та навчитися нових колядок», – запрошують організатори. При вході до домівки можна зробити добровільні внески на підтримку цього місця, де українці проводять свої зустрічі та реалізують різні проєкти. Домівка у Ґданську знаходиться на ul. Aksamitna 4. Початок – о 19:00.

Візьми участь в аукціоні та подаруй дітям посмішку

У минулому номері ми повідомляли, що уже дев'ятий рік поспіль проводиться акція «Свята без тата». Її мета – на Різдво подарувати всім дітям символічний подарунок. Організатори планують, що цього року його отримають всі 4,5 мільйона дітей з України віком до 17 років. Як і щороку, заради збору коштів на фейсбук-сторінці акції проводиться благодійний аукціон. Цьогоріч він розпочався 6 грудня, особливого дня – Дня Збройних сил України. Перший лот аукціону – компактний, зручний ліхтарик у чохлі з українською символікою. Це дуже символічний предмет, адже саме такі ліхтарики організатори акції хочуть подарувати цього року усім діткам в Україні.

Заохочуємо усіх висувати цінові пропозиції. Щодня на фейсбук-сторінці о 18:00 (за польським часом) з'являються нові особливі лоти.

Ми можемо не лише стати власниками цікавих предметів (і не тільки предметів!), але, перш за все, подарувати дітям посмішку на Різдво. Подробиці та сам аукціон – на фейсбук-сторінці (Święta bez taty / Свята без тата).

Українська домівка у Варшаві офіційно відкрита!

Фото з фейсбук-сторінки Пласт Польща

5 грудня у Варшаві відбулося офіційне відкриття української домівки. Її створив Пласт – українська скаутська організація у Польщі. Ключі від свого нового приміщення пластуни отримали на початку листопада і весь місяць готували нову оселю.

Під час відкриття домівку освятив о. Петро Кушка, парох греко-католицької парафії Успіння Пресвятої Богородиці у Варшаві. На подію завітали також Дорота Стеґієнка – бургомістрка дільниці Охота, де розташована домівка, Мирослав Скірка, голова ОУП, Вєслав Тужанський, генеральний секретар Об'єднання гарцерів у Польщі, та інші гості. Звичайно, був і голова Пласту у Польщі Ігор Мричко та пластуни з Варшави, яких у столиці уже кілька десятків.

В програмі свята – урочисте пластове відкриття, майстер-класи з розмалювання пряників та виготовлення музичних інструментів, крутіння свічок із запашної вощини, почастунок та пластова ватра при свічках.

«Українська домівка – це місце, де діти почуваються вільно, невимушено, затишно та в рідному середовищі», – кажуть пластуни, закликаючи вподобати сторінку домівки у мережі та стежити за оновленнями графіку роботи та анонсами занять.

«Ми чекаємо в нашій домівці на кожну дитину, адже працюватимемо з понеділка по п'ятницю, а деколи і по суботах», – запевняють пластуни. Українська домівка у Варшаві знаходиться за адресою: ul. Lirowa 42. Більше інформації – на фейсбук-сторінці (Українська домівка – Варшава).

Учень школи з Білого Бору отримав стипендію прем'єр-міністра

Максим Волошиновський, учень школи з українською мовою навчання ім. Т. Шевченка у Білому Борі, отримав стипендію прем'єр-міністра Польщі. Урочисте вручення дипломів стипендіатам відбулося 29 листопада у Делегатурі Західнопоморського воєводського уряду в Кошаліні. Максим, який навчається у третьому класі ліцею, вдруге став лауреатом цієї стипендії.

Фото з фейсбук-сторінки школи у Білому Борі

Стипендія прем'єр-міністра присуджується учню денної школи, навчання в якій завершується атестатом зрілості. Нею нагороджують молодь, яка має найвищий середній бал у школі або виявляє особливі таланти принаймні в одній галузі знань, досягаючи найкращих результатів у ній, і гарні результати в інших сферах знань. Стипендія прем'єр-міністра призначається одному учневі школи на період з вересня по червень поточного навчального року.

У Вроцлаві мало не зірвали зустріч з Оксаною Забужко

4 грудня, під час 30-го Вроцлавського ярмарку доброї книги, відбулася зустріч з Оксаною Забужко. Один з учасників літературної зустрічі, якого цитує видання «Ґазета Виборча», повідомив, що її від самого початку намагалися зірвати націоналісти. Вони сіли поміж учасниками і спочатку не привертали до себе уваги. «А коли почалася зустріч, вони виросли, як гриби після дощу. Їх було близько двадцяти. Вони розгорнули транспарант, скандували гасла», – цитує слова свідка «Ґазета Виборча».

Після того Всепольська молодь (Młodzież Wszechpolska) у своєму твіттері повідомила, що несе відповідальність за зрив заходу. На відео, опублікованому організацією у соцмережах, видно, як її члени розтягують банер із гаслом: «У Польщі немає місця бандеризму», і чутно, як вигукують: «Стоп історичній брехні!»

«Наші активісти вкотре висловилися проти пропагування історичної брехні Оксаною Забужко! Цього разу скандал стався у Вроцлаві», – написали вони у твіттері.

Втім, така поведінка не сподобалась гостям заходу, які почали голосно протестувати. До представників Всепольської молоді майже відразу підійшов охоронець і наказав їм згорнути банер і піти. Долучилися також читачі, які прийшли на зустріч. Націоналісти протестували недовго. Під тиском розлюченої публіки вони згорнули банер і залишили приміщення.

«Дорогі брати поляки! – згодом польською мовою звернулася до присутніх у залі Оксана Забужко. – Ми це бачили 2014 року. В Україні це має спеціальну назву: „тітушки"». Після того, як молодь вивели із зали, захід продовжився.

Нагадаємо, що 21 листопада Всепольська молодь зірвала зустріч з письменницею у Кракові. Її члени мали з собою транспарант із перекресленими обличчями Степана Бандери та Романа Шухевича і написом «Нічого собі культура!», голосно вигукували: «Ганьба місту!», «Зупиніть історичну брехню!», «Бандера, вон за Дон!». Оксана Забужко тоді вирішила залишити зустріч разом з організаторами. Черговий захід мав відбутися 26 листопада в Ольштині. Проте з огляду на те, що письменниця захворіла, подію останньої миті організатори мусили скасувати.

Протест проти російського книжкового магазину у Варшаві

У листопаді у Північній галереї (Galeria Północna) у Варшаві відкрився книжковий магазин Mnogoknig. Це російська мережа книгарень, яка працює в Литві, Латвії, Естонії та віднедавна в Польщі. Пре це на своїй фейсбук-сторінці повідомила організація Євромайдан Варшава. «Так, під час російсько-української війни в Польщі відкрили магазин російської літератури, вона дуже в такий час тут потрібна», – читаємо у пості Євромайдан Варшава.

За словами активістів, це перша російська книгарня в Польщі за останні 30 років.

«Тут можна придбати книги Шойгу, Прилєпіна та інших вбивць і пропагандистів, купити дитині російський танк чи літак», – додають члени організації.

«Вишенькою на торті» у книгарні Mnogoknig активісти називають численні твори Захара Прилєпіна.

«...член забороненої російської націонал-більшовицької партії. Він приєднався до донецьких сепаратистів, щоб „денацифікувати українців". У перекладі польською – вбити. Твори Прилєпіна є в офіційному списку заборонених до розповсюдження книг ЄС, але, як бачите, ані російська книгарня, ані відповідні польські служби не проти», – йдеться у пості на фейсбук-сторінці Євромайдан Варшава.

Біля входу в книгарню активісти залишили попередження про те, що російська література вбиває і що, купуючи російські книги, люди спонсорують війну. Євромайдан Варшава також закликає всіх небайдужих висловити спротив.

«З урахуванням закону є багато можливостей: можна пікетувати магазин, можна звернутися до власників галереї, міської влади та політиків, щоб закрити цю книгарню. Тож якщо для вас це важлива тема – закликаємо діяти», – закінчують свій допис активісти. Ми ж додамо, що варшавська галерея, де розміщено магазин, знаходиться за адресою: ul. Światowida 17.

Хто ще не чув «Українського слова»?

Уже майже рік на ютюб-каналі Союзу українців Підляшшя можна дивитися передачу «Українське слово». Щотижня на відеоканалі з'являється новий сюжет, який залежно від тематики триває від 15 до 20 хвилин. У передачі можна не лише послухати пісень з Підляшшя, але також дізнатися про поточні події та ініціативи, організовані українцями на Підляшші. Записані коментарі, розмови, пісні, фрагменти концертів проілюстровано фотографіями.

Авторкою передачі є наша колега з Білостока Людмила Лабович. Тож закликаємо відвідати відеоканал Союзу українців Підляшшя і підписатися на нього.

50-ліття парафії в Інську

Фото зі сайту Вроцлавсько-Кошалінської єпархії

22 жовтня українська греко-католицька парафія Воздвиження Чесного Хреста в Інську відзначала 50-річний ювілей. У межах заходу було відслужено Архієрейську Божественну Літургію під проводом єпископа Вроцлавсько-Кошалінської єпархії владики Володимира Ющака. Серед священників, які співслужили спільну молитву, був, зокрема, парох парафії в місті Ополє о. Матей Деменюк родом з Інська. Українець три роки тому саме в Інську відправив свою першу літургію після священ. Греко-католицька парафія від початку свого існування користується гостинністю місцевої латинської парафії св. Йосифа Обручника. Серед осіб, які прибули на відзначення, були почесний консул України в Щеціні Генрик Колодій з дружиною, староста Старґардського повіту Івона Вісьнєвська, мер Інська Яцек Лівак, голова Щецінського відділу ОУП Іван Сирник, місцеві парафіяни та численні гості. Службу Божу прикрасив співом хор BASILEUS з Варшави під керівництвом Романа Дрозда. На завершення хор виступив з концертом.

Після літургії було освячено пам'ятну таблицю українською та польською мовами. Владика також вручив грамоти та медалі відданим парафіянам: медаль бл. Йосафата Коциловського та медаль святих Йоакима і Анни.

– Владика відзначив шістнадцять найстарших українців у парафії, – розповідає Катерина Полевчак, членкиня гуртка ОУП в Інську. – Парафія нараховує трішки більше двадцяти родин. Це приблизно сто осіб. Є кілька дітей, які ходять на заняття з української мови. Української громади тут небагато, тож тримаємося разом.

Парафіяни щиро подякували отцю пароху д-ру Русланові Марцішаку, який служить в Інську та Старґарді вже 16 років. А після літургійної та культурної частин відбувся святковий обід.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

eprasa.pl a65638bbea

МІГРАНТИ

Українці у Фінляндії

За статистикою ООН, після початку повномасштабної війни в Фінляндію приїхало майже сорок тисяч українських переселенців. За потреби, тут їм надають житло, виплачують грошову допомогу, організовують мовні курси та допомагають інтегруватися в суспільство. Детальніше про те, як допомагають українцям в Фінляндії, з якими проблемами вони стикаються та як себе тут відчувають – читайте в нашому матеріалі.

«Ми живемо в квартирі, котру нам надали, тут живе кілька сімей, – ділиться Ірина Козиренко, котра разом з дітьми приїхала до Фінляндії на початку березня. – Умови проживання дуже добрі. Є все необхідне для життя. Діти ходять в школу. Я ж зараз відвідую декілька курсів фінської, ця мова дуже особлива, не схожа на інші. Тому важко. Але загалом Фінляндія – дуже гостинна країна, в ній люди дуже добрі».

У Ірини ще немає чітких планів, чи буде вона лишатися у Фінляндії. За словами жінки, найбільша проблема для неї – незнання фінської. «Як зрозуміємо, як в нас піде з мовою, то будемо вирішувати», – говорить вона.

За результатами вересневого опитування Міністерства внутрішніх справ Фінляндії, майже 40% переселенців з України ще не вирішили, чи хочуть залишитися в цій країні після закінчення війни. У той же час 27% опитаних не планують повертатися в Україну, а 33% хочуть виїхати, як тільки буде така можливість.

До тих, хто не захотів лишатися в Фінляндії, належить і Олена Шевченко з Харкова. Жінка приїхала в цю країну разом зі своїми домашніми улюбленцями – котом та собакою – бо її запросила подруга. Через кілька місяців Олена переїхала на Північний Кіпр до доньки.

З мінусів, які Олена Шевченко називає в Фінляндії, головний – довгий час очікування на медичну допомогу. В Україні вона була інвалідом другої групи, також мала деякі ускладнення після ковіду.

«Але всі ліки, які мені були потрібні, котрі мені лікар виписав, я отримувала безкоштовно в аптеці, – додає Олена. – Дуже багато хороших людей мені зустрілося, дуже багато людей мені допомогли. Фіни дуже допомагають українцям».

Як прислухаються до українців у Фінляндії

Щодо організацій, котрі надають допомогу вимушеним переселенцям, найбільш помітним є Товариство українців у Фінляндії, засноване в 1997 році (інтернет-сайт – ukrainians.fi). Метою об'єднання стало представлення спільноти українців, які проживають у Фінляндії, підвищення обізнаності про Україну та її культурні традиції. Також Товариство займається гуманітарною роботою, обсяг котрої збільшився після початку повномасштабної війни.

Члени правління товариства Інна Манько та Арсеній Свинаренко розповідають, що політики, міністерства, та муніципалітети прислухаються то ТУФ та української громади. Товариство з перших днів повномасштабного вторгнення співпрацює з Міграційною службою Фінляндії.

«Ми маємо зв'язки з відповідними підрозділами у міністерствах, відомствах і органах місцевої влади. Неодноразово зустрічалися з ними з конкретними пропозиціями. Багато з тих питань було вирішено чи знаходиться в процесі вирішення», – кажуть в Товаристві.

▲ Оксана Айкас

▲ Сергій Шевченко

Зокрема, після початку мобілізації в росії почали надходити скарги від українських переселенців, що росіян селять у центри прийому біженців разом із українцями, через що останні часто не відчувають себе в безпеці. Після цього Товариство написало відкритого листа до фінського уряду, реакцією на котрий стала зустріч ТУФ з представниками Фінської імміграційної служби та Міністерства внутрішніх справ. Під час зустрічі вирішили, що відтепер усі російські шукачі притулку будуть розміщуватися окремо.

Варто зауважити, за офіційною статистикою, ще в 2008 році у Фінляндії проживало близько 30 000 власників російських паспортів, а російську мову як рідну вказувало 75 000, або близько 1% населення. Після фінів та шведів, росіяни – найбільша етнічна група в країні. Це зумовило, зокрема, проблему з перекладачами-росіянами, котрих, за потреби, надавали українським біженцям, що інколи призводило до конфліктів.

«Ми від початку це відстежуємо, – розповідають Арсеній та Анна. – Обмежуючим фактором є мала кількість офіційних, сертифікованих перекладачів з парою фінська-українська. Рахунок йде навіть на десятки. Інший момент пов'язаний з тим, що більшість прибуваючих українців часто зазначають російську як одну з прийнятних мов спілкування. Водночас знання англійської дуже обмежені. В Фінляндії дуже багато російських перекладачів, тому це часто залишається єдиним рішенням, щоб не очікувати тижнями на наявність українського перекладача».

З конфліктом з росіянами (щоправда, в інших умовах) зіткнулася і Марина, котра приїхала до Фінляндії через росію з Маріуполя після його окупації. Жінка просить не називати її прізвища та міста, в якому знаходиться, адже за цією справою триває розслідування.

«Ми прогулювались і розмовляли своєю рідною мовою, – ділиться вона. – Нас почули і почали ображати, що у нас мова „свиняча", що ми вас вбивали, вбиваємо і будемо вбивати. Я розмовляю російською мовою, але принципово не відповідала нею. Тож зараз іде розслідування, тому що не ми одні потрапили на таких людей, почали писати скарги. Нас попросили відразу звертатися до соціального працівника. І сказали, щоб ми не боялись говорити, якщо нас ображають».

В Україну відправляють медикаменти, військове спорядження та навіть автомобілі

Одним з головних проєктів Товариства українців у Фінляндії, що розвинулися після початку повномасштабного вторгнення, є Логістичний центр. Приватні особи та підприємства відправляють сюди різноманітну допомогу для українців, тут речі перебирають, сортують, пакують та відправляють в Україну або ж інші місця, де вони необхідні українським біженцям. В основному це одяг, гігієнічні засоби, медичні препарати та обладнання, їжа, військове спорядження та електроніка.

«У 2015 році моя землячка Інна Кутіна організувала волонтерську групу „Допомога дітям героїв"», – розповідає Сергій Шевченко із Запоріжжя, котрий вже 10 років живе в Фінляндії. Сергій займається керівництвом Логістичного центру. – Метою групи був збір та надсилання гуманітарної допомоги дітям, батьки яких загинули на війні в Україні. На жаль, Інна захворіла на рак і дуже швидко її не стало. Але вона дуже хотіла, аби ця справа не зникла, перейшла далі. Відгукнулися ще дві жінки, Нора та Наталія, і ми з ними продовжували цю справу. Була у нас невелика перерва, десь між 2020-2022 рр., коли потреби в одязі та речах не було. І от після початку повномасштабної війни ми з Товариством спільно вирішили відновити діяльність».

За словами Сергія, в понеділок відкрили двері складу, а у вівторок ввечері вже поїхала перша вантажівка, котру безкоштовно надала логістична компанія.

«Приїжджали також машини, приїздили фіни зі словами: „Я їду допомогу везти, я назбирав, якщо вам є що додати – будь ласка". І ми давали, – продовжує Сергій. – Таких було, станом на сьогодні, більше тисячі. Спочатку більше все ґрунтувалося на довірі, з часом почали детально провіряти документи. Передавали і автомобілі, автобуси в Україну. Зараз більше 25 машин різних передали. Це і позашляховики, і мікроавтобуси. Є команда, котра окремо займається „швидкими". Вони закуповують обладнання, у них фінансування є невеличке. Загалом на це було передано більш ніж 3,5 тисячі кубометрів допомоги».

Варто зауважити, діяльність Логістичного центру подобається не всім.

«Була інформація, що нам планували відправити невелику вибухівку, – розповідає керівник Центру. – Не для того, аби когось вбити, а щоб залякати. Був інцидент, коли нас хотіли отруїти. Приходили до мене декілька разів, під видом поговорити про гуманітарну допомогу, а потім погрожували. Кілька разів пробували налякати інших волонтерів».

Тим не менш, Центр не припиняв і не планує припиняти свою роботу.

Фокус – на потреби переселенців

Ще один проєкт Товариства українців у Фінляндії – Центр допомоги українцям в Гельсінкі – був відкритий спільно з ініціативною групою Finns4Ukraine, які надали приміщення, меблі та багато іншого. Також фінські партнери, такі як Mieli, Pakolaisupu та інші, забезпечили надання послуг для переселенців. Крім цього, Центр надає і гуманітарну допомогу. За його власною статистикою, на даний час тут отримали різноманітну підтримку близько 9000 дорослих (не враховуючи дітей).

«Спочатку в нас не було досвіду, як приймати людей, як це все організовувати, – розповідає Віктор Йоганов, один із координаторів Центру. – Але зараз, на мою думку, все працює прекрасно. Роздаємо їжу, одяг, гігієнічні засоби. Учора, наприклад, в нас був день роздачі їжі, і 120 людей отримали пакети з допомогою. Хто прийшов перший і хто сто двадцятий – дістали абсолютно однакові пакунки. Все чесно. Крім того, якщо приходить більша родина, у якої, наприклад, троє дітей, їм даємо додаткову їжу».

Центр функціонує як завдяки пожертвам, так і публічному фінансуванню Товариства українців у Фінляндії. Допомогу передають як приватні особи, так і різноманітні організації. Інколи те, що буде корисніше на місці, передають з Логістичного центру.

Окрім матеріальної допомоги, тут можна отримати і інформаційну підтримку. Зокрема, по середах і п'ятницях сюди приходять представники фінської служби зайнятості, які допомагають українцям не лише в пошуках роботи, але й у створенні інтеграційного плану. Наприклад, спочатку може йтися про вивчення мови, перекваліфікацію, підтвердження акредитації. Якщо є багато подібних питань, проводять спільну інформаційну сесію або організовують курс.

«Ми намагаємося підлаштовуватися під потреби, які є зараз, а вони дуже-дуже різноманітні, – розповідає Оксана Айкас, головна координаторка Центру. – Від первинних до інтеграційних. Тому до нас приїжджають зі всієї Фінляндії, бо центр з таким широким спектром послуг тут лише один».

На базі Центру також можна отримати психологічну підтримку. Її надають як українські психологи, так і партнерські фінські організації. Крім цього, тут проводять різноманітні заходи, в тому числі інформаційні та інтеграційні. Традицією також став показ мультфільму українською мовою для дітей щосуботи. Крім цього, тут діє театральний гурток, розмовне кафе, клуб в'язання та багато іншого. ■

Аліна КУВАЛДІНА
Фото авторки статті

eprasa.pl a65638bbea

УКРАЇНА

Евакуація з Ірпеня, березень

Продовження з 1 сторінки

У Білому домі були впевнені, що росія готова розпочати повномасштабне вторгнення до України будь-якої миті. Подібну думку висловлював прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон.

Стурбованість викликала інформація про евакуацію сімей американських дипломатів, а наприкінці січня й заклик влади США до своїх громадян негайно залишити Україну. Незабаром окремі країни почнуть евакуювати персонал своїх дипломатичних місій. У той же час кількість рейсів з американською зброєю в Україну починає збільшуватися.

Війна 2.0

21 лютого владімір путін підписав указ про офіційне визнання окупованих територій Донбасу, того ж дня колони російських військ увійшли до Донецька. Більше не було ілюзій, тільки очікування. Верховна Рада ввела надзвичайний стан і з'явилася інформація про евакуацію з російського боку адмінкордону з Кримом.

24 лютого близько 5-ї години ранку українців, зокрема в столиці, розбудили звуки вибухів – росія завдала ракетних ударів. Поблизу російського кордону та лінії фронту на Донбасі місцевих жителів розбудили артилерійські вибухи та бомбардування населених пунктів російськими літаками. російські війська почали агресію на кордоні з п'ятьма областями, а також завдавали ударів з боку Криму.

«Сьогодні від вас потрібно – спокій, по можливості залишайтеся вдома. Ми працюємо, армія працює, працює весь сектор безпеки і оборони. На зв'язку з вами буду постійну я, РНБО, Кабінет міністрів. Незабаром я знову вийду на зв'язок. Без паніки, ми сильні, ми всіх переможемо, бо ми – це Україна. Слава Україні», – сказав президент Зеленський у відеозверненні до українців.

Кожного дня Зеленський звертатиметься до українців у такій формі, одночасно апелюючи до Заходу з питанням про допомогу. Найголовніше, що український президент ще до війни вирішив, що у разі російської агресії залишиться в Києві незалежно від ситуації.

Чи не головним образом Києва у перші дні війни стали люди з валізами та рюкзаками, які залишали місто, та великі затори виїжджаючих автівок. Київ обезлюднів. У перший день атаки російським військам вдалося захопити Чорнобильську АЕС і висадити десант в аеропорту Гостомель під Києвом. російські колони наближалися до столиці. Ще гірше було на півдні, де росіянам вдалося швидко захопити значну частину Херсонської області та просунутися до Маріуполя. Як це було можливо? Повної відповіді на це питання доведеться почекати до кінця війни.

Але в інших місцях росіянам не вдалося досягти таких успіхів, українська армія та тероборона відбивали атаки у Чернігівській та Харківській областях, оборонялися на Сумщині та на Донбасі. Росіяни намагалися якнайшвидше зайти вглиб України, метою номер один стало взяття Києва.

Протягом наступних днів і тижнів навколо Києва тривали запеклі бої. У столиці було чути канонаду не лише з артилерії, а й зі стрілецької зброї на півночі міста. Тим, хто міг і хотів стріляти, обороняючи місто, роздавали зброю. У самому Києві також спалахувала стрілянина, повідомлялося про проникнення диверсійно-розвідувальних груп. У безлюдному місті спочатку панував хаос, можна було побачити розстріляні військові вантажівки та легкові автомобілі, іноді трупи загиблих. росія також продовжила ракетні удари по житлових будинках.

росіяни намагалися оточити Київ, запеклі бої точилися у містах-сателітах столиці. Буча, куди росіяни увійшли на початку березня, стала символом російських військових злочинів. За місяць окупації вони знищили тут понад 420 жителів. Вони грабували, ґвалтували, катували, вбивали цивільних мешканців, розстрілювали автівки з людьми.

Українці зупинили «другу армію світу»

Бої навколо Києва тривали до кінця березня, коли російська армія під впливом українського опору вирішила відійти з Київської та Чернігівської областей, їх вибили і з Сумської області. У Харкові українці успішно оборонялися, хоча ситуація в наступні місяці була дуже складною через близькість фронту та артилерійський і ракетний вогонь.

На півдні вдалося зупинити і розгромити росіян під Миколаєвом, не давши їм таким чином напасти на Одесу.

Українські захисники тримали оборону в повному оточенні до 20 травня в районі комбінату «Азовсталь» у Маріуполі. Місто було практично зруйноване. Точну кількість загиблих внаслідок російського обстрілу оцінити важко, але вона може перевищувати 20 тисяч цивільних осіб. Зокрема, окупаційні війська скинули надпотужну бомбу на Маріупольський драматичний театр, де ховалися містяни і було підписано великими літерами «ДІТИ», – там загинули сотні людей. Застосовували і заборонені види озброєнь, в тому числі фосфорні бомби, – росіяни зроблять це впродовж війни ще не один раз.

Однак опір українських військ у Маріуполі дозволив посилити інші ділянки фронту. Наприкінці квітня тягар бойових дій перенісся на Донбас. Тут росія зосередила свої сили. Завдяки перевазі в артилерії та авіації і чисельності військових їм вдається зайняти майже всю Луганську область з містами Сєвєродонецьк і Лисичанськ та проникнути глибше в Донецьку область.

ЗСУ переходить у контрнаступ

У квітні українці роблять неймовірне – топлять флагман російського Чорноморського флоту крейсер «москва». А пізніше їм вдається відбити острів Зміїний, захоплений на початку повномасштабної війни.

Зеленський і представники армії ще з весни запевняли, що цього року українські воїни звільнять окупований з початку війни Херсон. Це місто стало символом опору на окупованих територіях. До кінця квітня жителі виходили на протести проти російської окупації. Протести припинились під впливом жорстоких репресій росіян. На зміну їм прийшли партизани і підпілля.

Наприкінці липня Україна почала використовувати високоточну реактивну артилерію, отриману від США. Ударами з ХІМАРС вони систематично знищували склади боєприпасів російської армії на півдні та мости у Херсонській області. Під українські удари (ймовірно, безпілотники) потрапила російська авіація у Криму. Крим припинив бути сакральним і недосяжним, як це уявляли росіяни.

Наприкінці серпня українські військові розпочали наземну операцію в Миколаївській та Херсонській областях. росіяни мали там кілька добре підготовлених оборонних рубежів, але українські військовики день у день у важких боях тіснили армію рф.

Відволікши увагу противника на південь, у вересні Збройні сили України провели успішну блискавичну операцію на півночі – повне звільнення окупованої частини Харківської області – та зайшли зі сходу на Луганщину.

В жовтні стався вибух на Кримському мосту, який з'єднує Крим з росією. Унаслідок вибуху вантажівки обвалилися дві напівсекції автомобільної частини мосту та було пошкоджено залізничну колію. Це стало черговим ударом по іміджу росії як захищеної та потужної країни, яка веде не війну, а лише «обмежену спеціальну військову операцію».

А вже в листопаді українські підрозділи змусили росіян повністю відійти на лівий берег Дніпра в Херсонській області – місто Херсон було звільнено. Воно стало єдиним обласним центром, який змогли захопити, але не втримали війська рф.

Водночас восени морськими безпілотниками була здійснена атака на російські кораблі у Севастопольській бухті. А на початку грудня переобладнаними безпілотниками успішно атаковано російські військові аеродроми за кілька сотень кілометрів від фронту. Саме звідти злітали літальні апарати, які безперервно бомбили територію України. Частково вони були знищені, а інші росія перебазувала на свої дальні військові бази.

Наприкінці року найзапекліші бої точились у Донецькій області. росіяни за всяку ціну досі намагаються захопити Бахмут. Своєю чергою ЗСУ намагаються прорвати лінію оборони на Луганщині.

Ракетний терор

З початку війни Зеленський і прості українці зверталися до Заходу з проханням закрити небо над Україною через авіаційні та ракетні удари по українських містах. Київ звернувся з проханням про постачання зенітної зброї, яку Захід зрештою почав надавати інтенсивніше ближче до кінця року.

За оцінками експертів, до початку грудня росія випустила по Україні понад 4200 ракет. Також атаки проводяться дронами, які росія, зокрема, отримала в Ірані. Багато з них вдарили по цивільних об'єктах. З жовтня ракетні удари здійснюються у спробі зруйнувати енергетичну інфраструктуру країни. До 5 грудня росія здійснила 8 масованих ударів, інколи більше ніж по 100 ракет в день. 15 листопада чергова така атака занурила Україну у блекаут. Пошкодження мають понад 50% енергетичних об'єктів країни. Однак українське ППО з кожним разом справляється все краще і збиває наразі вже більшість ракет.

9 грудня путін із келихом шампанського в руці заявив на камери, що росія атакує українські енергетичні об'єкти у відповідь – оскільки це Україна вдарила по Кримському мосту. Але, звісно, знищення української енергетики перед зимою – це ніщо інше, як спроба зламати українців у ситуації, коли російська армія не в змозі досягти значних успіхів на фронті.

Українці зробили неймовірне, але ціна є високою

2022 рік увійде в історію України як рік, коли українцям вдалося відстояти свій суверенітет і незалежність. російська навала згуртувала український народ. Ця війна стане одним із найважливіших елементів самоідентифікації для українців.

Українці показали всьому світові, що вони здатні протистояти путінській росії, якої останніми роками так боявся Захід, а ЗСУ значно послабили військовий потенціал рф. На Заході не вірили у тривалий опір української армії і припускали, що Київ впаде через кілька днів. Під впливом українського опору Захід був змушений змінити тактику на активну підтримку і порушити табу на постачання зброї. Спочатку постачалися в основному ручні протитанкові та зенітні засоби, які можна було використовувати у партизанській боротьбі. Однак під впливом успіхів ЗСУ було вирішено поставити артилерію і реактивні установки, а також зенітні системи. Міністр оборони України Олексій Резніков вважає, що наступним етапом стане постачання сучасних танків і бойових літаків.

Але за успіхом, яким, безсумнівно, є вдала оборона від російського наступу, стоїть величезна кількість втрат як серед українських військових, так і серед мирного населення. Країна зазнала величезної шкоди. Мільйонам людей довелося тікати. Близько 60% українців опинились під загрозою бідності.

У наступний рік Україна переходить, будучи у війні. путін не має наміру поступатися, а для українського народу подальша боротьба означає – «бути чи не бути». І ніхто не може передбачити, коли це закінчиться. Звучать прогнози про завершення війни вже в 2023-му, але наразі українцям треба пережити зиму, інколи без світла та опалення у своїх помешканнях. ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ
Фото автора статті

eprasa.pl a65638bbea

ІНТЕРВ'Ю

Не здаватися, навіть якщо ти крапелька в морі

Знайомтеся – це Даша Вернова, талановита та творча особистість. Вона отримала режисерську освіту, працювала за фахом, а згодом змінила професію на графічного дизайнера та працювала у рекламному агентстві як дизайнерка. Сила-силенна різних навичок допомогла Даші оживити її уявного друга дитинства – Вовка Собацю. Про нього була випущена книга, яка швидко закохала у себе, і Вовк став другом не тільки мисткині, а й багатьох читачів. У планах Даші була зйомка повнометражного фільму, виготовлення іграшок та запуск анімаційного серіалу, але їх порушила війна. Свою історію ілюстраторка розповіла «Нашому слову».

– Розкажіть про Вовка Собацю. Звідки він виник, яка його історія?

– Вовк Собаця – це вигаданий персонаж. Вперше він з'явився в моєму дитинстві, коли я ходила до початкових класів. Це був мій уявний друг-вовк – розумний, з людськими вміннями. Мені було дуже сумно повертатися самій зі школи. Сумно, а іноді лячно, і я уявляла, що до дверей мене проводжає великий добрий вовк. Потім я його запросила додому, і він був поруч, коли мені було самотньо. Згодом я подорослішала і забула про нього. Згадала вже зовсім дорослою. Відповідаючи на листа своєї подруги, на запитання, як у мене справи, я намалювала вовка, що сидить за столом і пише листа, що ніби зміни відбуваються, але це не надто радує. Тобто мені хотілося передати всю глибину своїх почуттів, але не вдаючись до деталей. А потім я вже не могла зупинитися. Завела сторінку в «Живому журналі» і почала викладати нові малюнки. Далі взяла участь у ґранті від цього ж журналу, і після публікації на їхній головній сторінці до мене приєдналося безліч друзів. Додавання було таким масовим, що мені навіть написали адміністратори сайту з запитанням «Як ви себе почуваєте, Дашо?» Я подякувала. Нормально почуваю, подумала я, нічого в моєму житті на той час особливо не змінилося. Хоча... Може, якась відповідальність з'явилася. Інколи люди писали, що сумують за Вовком. Або просто передавали йому привіт і питали, як в нього справи. Тут я зрозуміла, що він друг не тільки для мене.

– У Вовка цікаве ім'я. Зазвичай песикам можуть дати вовче прізвище, а тут навпаки. Як обиралося ім'я для героя?

– Ім'я – чи радше прізвисько Собаця – з'явилося одразу. Потім у книзі я пояснила, що так його прозвали родичі, які живуть за іншими принципами. Собаця – наче образливе прізвисько для вовка. «Але нехай», – подумав Вовк і зробив це своїм прізвищем. Бо в його світі головне – добрі вчинки. Ті, хто не знає української мови, іноді вважали, що це така товстенька жінка Собаця.

– Як ви вирішили зібрати все у книгу і як виникла ідея її створення?

– Книга з'явилася так. В мене вже була своя сторінка на фейсбуці і друзі, які полюбили історії – малюнки та розповіді про Вовка. І от одного дня Борислав Береза (український політик та громадський діяч, – прим. ред.) зробив у себе на сторінці репост з моїм малюнком і закликав видавців звернути на мене увагу. Вони і звернули. Я прокинулася наче у кіно. Мені дзвонили, писали, пропонували співпрацю різні видавці. Але мені хотілося, щоб це було видавництво, яке випускає книжки різного спрямування, а не тільки, наприклад, дитячу літературу чи навчальну. Бо моя книга не надто дитяча, хоча маленькі діти її дуже полюбили. Хтось мені навіть казав, що це була перша книга, яку дитина взяла у руки. Проте я позиціонувала книжку як видання для дорослих, що у душі залишилися дітьми. Врешті обрала співпрацю з харківським видавництвом «Фоліо». Олександр Красовицький – директор видавництва – пішов на якийсь безпрецедентний крок як для співпраці з нікому не відомим в літературі автором. Він зголосився на всі мої умови: дизайн книги робила я, компонування, тексти, зміст – він все довірив мені. Олександр Віталійович дотримався навіть усіх усних домовленостей і обіцянок. Це приклад людини слова для мене. Ви подивіться, які книги вони видають, готують до друку зараз! Хоча я знаю, що в них у Харкові розбомбили одну з друкарень, але вони працюють. Пишаюся бути знайомою з ним. Понад те, мені виплатили дуже великий гонорар як для реалій України і нікому не відомого автора.

Це було неймовірно! Книга розпродавалась. Пам'ятаю, як я приїхала до офісу якоїсь компанії, щоб підписати 70 примірників. Досвід підписування складний для мене. Я то підпис не там зроблю, то починаю забувати букви. Як хтось боїться виступати на сцені, так в мене трясуться руки, коли я підписую книгу. Про інтерв'ю на телебаченні взагалі мовчу. Я просто впадаю в якийсь дивний стан – ніби провалююсь, як Аліса Керролла. Хочеться тихенько сісти в трамвай і втекти світ за очі. При цьому я закінчила театральний інститут, режисер за фахом – три роки акторської майстерності. Це якось навіть смішно, якась іронія мого організму. В мене був досвід і сцени, і камери. Тож звернулася до психолога. Тепер легше – просто хвилююсь, а не лечу в безодню.

– Чи плануєте випускати нові книги? Якщо так, то про нових персонажів – чи продовжуватимете історії вже відомих?

– Вже є нова книга про Вовка для дітей. Якщо перша книга – це все ж своєрідна збірка малюнків з підписами, які я об'єднала текстом доволі філософським, то нова книжка – це повноцінна історія про Вовка Собацю. Вона вже готова, проілюстрована і зібрана до друку. А тепер ще й перекладена французькою мовою. Але поки вона не видана. Також існують ще декілька моїх оповідань такого ж об'єму. Чекають, коли я їх проілюструю і зберу у книгу. Окрім цього, декілька років тому я почала співпрацювати з продюсерами над створенням повнометражного кіно і серіалу про Вовка Собацю і його друзів. При роботі над повним метром було написано три варіанти зовсім різних сценаріїв. Потім 90 сторінок четвертого сценарію. Ми подавалися на фінансування від Держкіно двічі. Анімаційна студія «Карандаш» взяла мого Вовчка з синім хутром під своє крило. Почали робити проби анімаційні – текстури хутра, рухи, розробка персонажів, тизер. Розглядали можливість виробництва іграшок. Дуже тісна праця склалася з креативною продюсеркою Оленою Моренцовою. Короткі оповідання могли б лягти в основу анімаційного серіалу. До війни мої продюсери навіть знайшли інвестора. Були дуже масштабні плани. Вже мали підписувати контракт, але почалося повномасштабне втручання. Зараз продюсери шукають можливість співпраці з іноземними анімаційними компаніями. Дуже корисним був досвід участі з проєктом повного метру про Вовка Собацю в цьогорічному Аннесі.

Окрім Вовка є й інші історії та нові персонажі. Але поки що це дуже далекі плани.

– Якщо брати історію Вовка Собаці, то що з'являється першим – картинка чи сама історія?

– Ви знаєте, якось одночасно. Я не можу відповісти. Мабуть, думка перша, якийсь поштовх, Вовк же про «розповісти емоцію». Це мій роздум, моя думка, моє ставлення до подій. Це пропозиція доторкнутися до себе. Ось я роблю це так, якщо вам це близько – приєднуйтесь. І коли комусь це відгукується, мені приємно, я ніби знаходжу однодумців.

– Коли ви переїхали до Франції і що стало поштовхом до цього?

– Я опинилася у Франції вимушено, тому що в Україні почалася повномасштабна війна. 23 лютого в мене був день народження, 24 – полетіли російські ракети. Я нікуди не хотіла їхати. Відчувала, що буде війна. Як багато творчих людей, людей, які все аналізують, я відчувала її подих. Десь за тиждень до початку я виклала на своїй сторінці малюнок, де Вовк Собаця тримає факел, і зробила підпис «Слава Нації – смерть ворогам». Написала довжелезного листа англійською другові і прихильнику моїх малюнків в Австралію про те, що я українка, і ми не здаємось. Це була моя відповідь на тривожні новини, що ось-ось може бути вторгнення. Я хотіла залишитися в Києві, але 24 числа в обід ми з сім'єю вирішили пристати на пропозицію наших друзів провести деякий час у підвалі їхнього приватного будинку. Друзі були зі своїми рідними: їх було чотири сім'ї, але прийняли ще й мене з чоловіком і дитиною. Три дні жили і спали у підвалі на матрацах. Мені здавалося, я повернуся, але ні. Ми поїхали далі і ще тиждень жили в іншому селі. Нас було 18 осіб у маленькій хатці, ще два коти і собака. Маленький будиночок не пристосований для життя такої кількості людей, і жодного підвалу там вже не було. Тоді я вдруге в житті побачила пусті полиці в магазинах, як колись в радянські часи. Господарі – батьки друзів – їздили на млин, щоб намолоти муки. Готували млинці, борщ та пекли хліб. Потім ми виїхали із села, зупинилися у далеких знайомих вже ближче до Карпат. Люди гостинно відкрили двері своєї оселі. Пам'ятаю, як ми, стомлені, зайшли до будинку, а там стояв величезний стіл, повний їжі, накритий на всіх нас. Майже незнайомі люди зустріли нас як рідних. Українці неймовірні! До останнього я не знала, що поїду саме до Франції. Була думка їхати до друзів у Польщу, Німеччину, але моя подруга Ірина і її чоловік Пйєтро запросили до свого будинку, і я приїхала до них.

– Ви продовжуєте займатися творчістю за кордоном – це дуже важко, як на мене. Чи були моменти, коли хотілося опустити руки? З якими труднощами та, навпаки, позитивними моментами стикаєтесь там?

– Так, я продовжую малювати, але це дається дуже складно. Я малюю про те, що болить, я малюю про надію. Це дуже непросто, і про це неможливо розказати. Українці, які залишилися вдома, переживають тривоги, окупацію, хто воює, волонтерить – я завжди тримаю їх у голові і серці. Тому не можу казати, що мені важко. Так, тут у мене в тимчасовому прихистку свій біль, труднощі,

7.

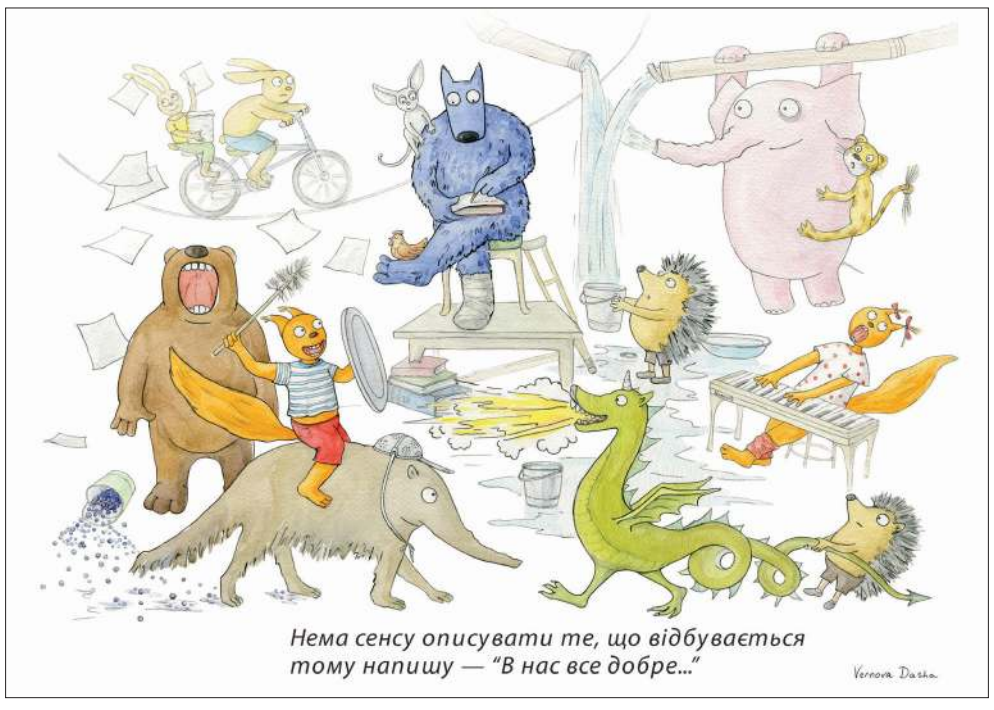

eprasa.pl a65638bbea

ІНТЕРВ'Ю

Все, що рашисти роблять, викликає не страх, а ненависть

Президент Всеукраїнської федерації «Спас» Олександр Притула розповідає про перемогу над росіянами і плани федерації у Польщі. А ще – роз'яснює, як на місцях підготуватися до боротьби з агресором.

– Яка мета вашого візиту до Польщі?

– Я приїхав за гуманітарною допомогою, яку нам забезпечив Ольштинський відділ Об'єднання українців у Польщі. В Україну ми завеземо, зокрема, теплий одяг. Паралельно я як президент Всеукраїнської федерації «Спас» маю місію продовжувати розвиток бойового мистецтва і козацьких традицій там, де живуть українці і всі люди, які сповідують принцип волі. Нам треба пам'ятати, що він був особливо важливим для козаків, так само як правда, справедливість і гідність. Бойове мистецтво «Спас» втілює у собі ці традиції, і відповідно до них ми виховуємо молодь. До речі, 12 років тому ми були на ярмарку «З Мальованої скрині» у Кентшині. Маленькі хлопці, які тоді тут виступали, нині завзято воюють на фронті проти рашистів.

– Тоді, мабуть, ніхто не думав, що ці вміння доведеться використовувати в реальному бою?

– Ми знали, що рано чи пізно це має статися. На це вказували хоча б спроби росії у 2003 році відібрати острів Тузла. Ми тоді спілкувалися з кубанськими козаками і навіть уклали договір про ненапад, але путін все це порушив. Ми бачили також, що росія ще в 2008 році мілітаризувала патріотичне виховання. Для польських друзів хочу зауважити, що дуже багато вирішує територіальна оборона. На народ, який озброєний, ворог не нападає. Про це свідчить навіть історія. Свого часу японці успішно атакували Перл Харбор, і США не мали чим дати відсіч на Тихому океані. Але японці не наважилися захопити Аляску. Їхній аналіз показав, що не варто потикатися туди, бо кожен житель має по 2-3 одиниці зброї і влучно стріляє.

– Отже, розвиток територіальної оборони – це, на вашу думку, один з успішних способів захисту населення?

– Це необхідно, і про це свідчить практика. Я сам з Запоріжжя, і рашисти не взяли його тільки тому, що там були добровольчі формування. Були й люди, які, не маючи зброї, лили коктейлі Молотова або брали свою мисливську. Лише потім з'явилися збройні сили і почала допомагати Європа. Але перший удар рашистів відбили прості люди. Суми, Харків та Буча теж показали важливість місцевої самооборони. Тут принцип дуже простий: там, де живеш, дуже добре знаєш місцевість і людей. А якщо вони вмітимуть ще захищати свою територію, місто чи село, у ворога просто не буде шансів.

– Хочете промотувати бойове мистецтво «Спас» у Польщі? Як це має виглядати?

– Сьогодні «Спас» працює в багатьох напрямках. Це розвиток виду національного спорту в Україні, загальний розвиток бойової культури, танцю, співу, підтримка патріотичного виховання, козацької медицини тощо. Ми маємо в цьому неабиякі здобутки, якими хочемо ділитися.

Наш Василь Сухомлинський – це нині педагог номер один у Китаї. Там взяли до уваги його концепцію виховання, яка ґрунтується на козацькій традиції. Хочемо цим ділитися з іншими. З головою Ольштинського відділу ОУП Степаном Мігусом та регіональними самоврядниками Ярославом Сломою і Збишком Гомзою ми співпрацюємо вже багато років, і вони підтримують нашу ідею створити у Польщі федерацію. Можемо почати з семінарів онлайн, в межах яких охочі навчатимуться нашого мистецтва. Що важливо – потім вони можуть служити державі, в якій живуть. З метою розвитку ми у листопаді цього року заснували в Україні Міжнародну федерацію «Спас». Тепер реєструємо національні відділення в окремих державах. Таким чином «Спас» просуватимемо не лише як бойове мистецтво, але й вияв української культури, цікавої для інших народів. На сьогодні в нас головне завдання – це боротьба з рашистами, але після перемоги ми будемо готові розвивати «Спас». Завдяки нашій академії ми готові проводити, зокрема, дистанційне навчання. Водночас хочу сказати, що контакти з друзями у Вармінсько-Мазурському воєводстві для нас надзвичайно важливі. Без них та інших друзів у Європі наша перемога просто неможлива. Зв'язки горизонтальні – а не просто вертикальні, в межах яких домовляються уряди – дозволяють творити родину волі і, знов-таки, правди, чесності і справедливості. Ми маємо пам'ятати, що росія нині не воює виключно з Україною – вона воює проти всього світу правди і свободи.

– Чого сьогодні українці у своїй боротьбі потребують найбільше?

– Найперша проблема – це зброя. Україні потрібна особлива – яка збиває російську літаючу та мобільну техніку. І сьогодні я роблю комплімент, за словами наших військових, польським «перунам» і «громам». Саме вони дозволяють дуже успішно збивати російську техніку, і тому нам треба їх побільше. Уявіть собі, один наш простий хлопець з села отримав звання Героя України за те, що, саме використовуючи польську зброю, збив шість рашистських літаків! Це здається неможливим, але сьогодні українці показують, що такі речі цілком можливі.

Наступна проблема – гуманітарна. На сьогодні загарбники роблять нам не Голодомор, а «холодомор». Ми навчилися й жартувати з цього, і говоримо, що в результаті боротьби з холодом почне народжуватися більше українців. Все, що рашисти роблять, викликає в нас не страх, а ненависть, лють і прагнення знищити ворога. Але все ж нам сьогодні потрібні генератори, теплий одяг, обігрівачі тощо.

– Всі, хто переживають за Україну і допомагають людям, питають себе: як довго українці ще витримають?..

– Ми ставимо питання навпаки – чи витримають рашисти міць українців? І вони її не витримають. Коли українські війська звільнили Херсон, багато тих, хто вірив у «рускій мір», стали українськими патріотами. Це парадоксально, але їм вистачило трохи пожити у цьому «мірі», де є голод, холод, людей переслідують за національними ознаками і вбивають або саджають у камери, в тому числі і дітей. Так, перемога напевно за нами, бо за нами – весь демократичний світ вільних людей.

Зараз я повертаюся в Україну і продовжуватиму її захищати. Але я переконаний, що невдовзі знов зустрінемося у Кентшині і за чашкою кави поговоримо про наші переможні справи. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

→ але про них особисто мені «не можеться» нічого говорити. Вперше в житті руки підняти важко, думки підняти важко. Не хочеться ділитися болем, хочеться давати надію і крила. Гумор не відступив, він поступився місцем надії і вірі, а ці дві – дуже вимогливі до малюнків.

– Як вам у Франції та як вас там прийняли?

– Зараз я маю статус тимчасового прихистку. І це не тільки статус на папері, це, мені здається, певний психологічний стан теж. Про це я навіть намалювала картинку. Взагалі це особливий досвід, коли ти приїжджаєш до країни, не готуючись до цього, не в імміграцію, не обираючи державу, без планів на майбутнє. У моїх друзів старовинний будинок, в якому майже немає сучасних речей. Тому я ніби опинилася поза часом. Як я жартувала, «перемістилася на машині часу в інше сторіччя», але біль від подій в Україні не дає тобі ані дихати, ані прийняти реальність. Певний час я прожила у друзів у сім'ї, моя подружка Маша, яка давно мешкає у Франції, допомогла з оформленням документів. Потім переїхала в окреме житло. І також українка, Галина, яка давно мешкає у Франції, допомогла знайти його, оформити папери, познайомитися з соціальними працівниками. Це все не було б можливим, якби не підтримка французів – як держави, так і людей. Французи, яких я зустрічала, – неймовірні люди. Я їм завжди кажу, що французький народ має згадуватись як одне з багатств країни Франції. Всі допомагають – соціальні робітники, пересічні французи. Відразу по приїзді вразило, що французи, дізнавшись, що в містечку є українці, почали телефонувати і приносити речі, ліки, їжу. Моя подруга волонтерить, і у неї є друг, який працює у «швидкій». Вони першими у Франції передали до України гуманітарний вантаж, а потім і машину «швидкої».

– Я знаю, що у багатьох письменників є речі-талісмани, в яких вони працюють над текстом: спеціальні окуляри чи шапка, або якась конкретна музика і таке інше. Чи маєте подібні речі?

– Ні, талісманів у мене немає. Лише важливо, щоб на певному етапі роботи, коли йде закладка кольору, мене ніхто не турбував. І світло.

– Які у вас життєві та творчі плани на найближчий час? Чи плануєте повертатися до України?

– Мій життєвий план звучить як «Я українка, і я не здаюся!». Не здатися – мій життєвий план. Ні підступним хворобам, ні іноді вбивчим новинам від рідних, ні обставинам. Малювати, писати новий синопсис до повнометражного фільму про Вовка Собацю і його друзів, і повернутися до України. В моїй книжці «Вовк Собаця» наприкінці є фраза «Навіть якщо ти крапелька в морі». Так от, мої плани – продовжувати робити все від мене залежне в цих умовах, в яких я опинилась, та пробувати робити все, що можу, щоб наближати перемогу. Навіть якщо це крапельки в морі. ■

Валерія ГУРЖИЙ
Фото з архіву героїні статті

eprasa.pl a65638bbea

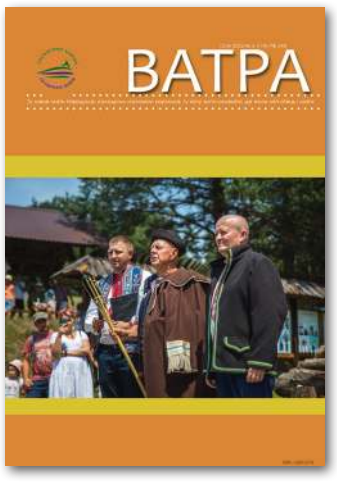

«Ватра»,
Осінь №4, 2022,
28 с.

«Ватра» між літом та зимою

У виданні, яке має в назві слово «Ватра», не можна оминути теми «Ватри» в Ждині, на якій щороку зустрічаються українські родини, і не тільки з Польщі. Осінній номер квартальника Об'єднання лемків розпочинається згадкою про ювілейне 40-ве лемківське свято, яке проходило у винятковий рік.

«Ювілейна Ждиньска ватра в 75-ті роковини депортації мусит бити місцьом и часом, де єднамеся в 75-літнім тягарі кривди, и разом виступуєме проти деправації нашого людского повноцінного обличя. Мало нас не бити, а ми є. Вказало тото ювілейне сорокове Сьвято лемківской культури. Всядиль (на сцені та на Лемко стріт, під шатрами) видно било молоди обличя. Якби хтоси хотів рахувати середню віку, то била би така як Ватра – до «сороківки». Артисти то молоди люде, на котрих красьні презентувалося народне облечиня. Чудово грали и сьпівали. Не забили рідной мови, культури, переказали єй їм дідове, родиче. Ватра заповнилася молодима родинами з маленькима діточками. А то значит же зме живи, а юж недовго виросне наступна зміна и для організаторів, а и нова публика буде», – наголошує Анна Буковська, головна редакторка квартальника. Лемкиня каже, що цього року з огляду на війну не могли приїхати ансамблі з України.

Попри це, програмна пропозиція цьогорічного фестивалю в Ждині була дуже насиченою. Можливо, хтось скаржиться і критикує цьогорічний захід. Для таких осіб редактор видання має одну пораду: «Поможте при організації 41 Ватри, ради вас чекаме».

Насамкінець статті редакція надрукувала лист-подяку від гурту «Широкий лан» з Києва, який мав бути у Ждині. «Ну і де ще можна зустріти стільки світлих, приємних і щирих людей, як не на Лемківській Ватрі? Та не судилось мені цьогоріч бути з вами. Замість гітари у своїх руках я щоденно тримаю кулемет, а мікрофон мені замінила військова радіостанція», – пише у листі Святослав Бойко, лідер рок-гурту та боєць ЗСУ, дякуючи українцям у Польщі за підтримку.

Також у випуску – розгорнута розповідь про те, що відбувалося в межах «Простору слова», тобто дискусійних панелей на Лемківській Ватрі.

Перед лемківським фестивалем у Ждині відбулася греко-католицька проща на горі Явір, що біля Висової-Здруй. Щороку до цього місця, де 1925 року кільком місцевим жінкам з'явилася Матір Божа, йдуть паломники з Польщі, України та Словаччини. Про цьогорічну прощу написав у виданні єпископ ольштинсько-ґданський УГКЦ Аркадій Трохановський. Греко-католицький єпископ є автором матеріалу і про храмовий празник св. Петра і Павла у Криниці. Парафію в Криниці відвідали цьогоріч троє владик: архиєпископ-емерит Ігор Ісіченко з Харкова, владика єпархії Верховних Апостолів св. Петра і Павла з Мельбурна (Австралія) Микола Бичок і владика Аркадій Трохановський.

Серед подій, якими лемківська громада жила влітку, є і «собітки» у Маластові. У липні в Маластові до Петра і Теодори Гойсаків «на собітки» зійшлися місцеві родини з дітьми. За допомогою таких ініціатив батьки прагнуть відновити старі традиції та показати їх дітям. Також маластів'яни на свято Успіння Пресвятої Богородиці, що у серпні, зробили обжинковий вінець. У цьому не було б нічого надзвичайного, якби не повернення до давньої традиції їздити до церкви на возі. Велика група батьків і дітей, одягнених у вишиванки, вирушила на возі на свято до Новиці. Детальніше про ініціативи мешканців Маластова можна прочитати у статті д-рки Вікторії Гойсак.

Як і в попередніх випусках «Ватри», Адам Вєвюрка пише про школу у Лігниці. Цього разу автор продовжує досліджувати історію шкільних будівель.

Представник ОЛ також описує в осінньому випуску долю «новівсян» на західних землях. Зокрема, змальовує, як виглядало життя членів його родини в колонії Замєниці, де після виселення опинилися вихідці з села Нова Весь, звідки походять предки автора, і лемки з інших сіл.

Серед матеріалів історико-біографічного змісту, які редакція розмістила у журналі, є спогад про Михайла Вархіла. Про відомого фольклориста, який помер наприкінці серпня в Лігниці, ми писали і в нашому тижневику. Нагадаємо, що понад сорок років він створював дерев'яні мініатюрні моделі храмів Лемківщини, Бойківщини та Закарпаття, відтворюючи їх саме за фотографіями. Серед його робіт є церкви, які й сьогодні можна побачити в різних місцях, а також давно зруйновані. Завдяки мініатюрам вони збереглися, хоча й у зменшеному вигляді. Мрією Михайла Вархіла було зробити мініатюри всіх церков Лемківщини.

Традиційно у «Лемківській хроніці» часопису розмістили також короткі повідомлення про те, чим жила громада в останні місяці, а також вітання для ювілярів. Є у «Ватрі» й дитяча сторінка. Проте не з віршиками, ребусами та іграми, як було це у попередніх випусках. Об'єднання лемків вже вп'яте закликало дітей намалювати краєвиди та відомі місця Лемківщини. Цього року організатори отримали майже 40 робіт. Саме на дитячій сторінці редакція друкує список усіх лауреатів та імена молодих авторів, чиї роботи були відзначені. Також публікує кілька малюнків.

Ще одна сторінка «Ватри» присвячена публікаціям на лемківські теми, що вийшли друком останнім часом. Серед іншого згадується монографія села Крива в Горлицькому повіті – «Krzywa (łem. Krywa) (nie)zwykłe miejsce na Ziemi i nasza historia…». Авторами публікації є Орина Слободзян-Ксенич та Андрій Ксенич. Книжка з'явилася цього року. Редакція у номері також закликає до прочитання путівника Сяніччини на Підкарпатті. Це чергова публікація у межах проєкту «Стежками предків», видана у Львові. Ще одна частина проєкту – «Стежками предків: Любачівський повіт».

В осінній «Ватрі» є щось і для прихильників поезії. Цього разу редакція помістила на своїх сторінках кілька віршів Василя Шляхтича. ■

Прислів'я і співи у Лігниці

4 грудня в Лігниці відбулася подія у межах проєкту «Зустрічі з Лемківщиною». Його реалізує Об'єднання лемків. Захід складався з двох частин. Темою першої були приказки та прислів'я, які вказують на велике багатство лемківської культури. Гостем виступив професор Андрій Ксенич з університету в Зеленій Горі. У другій частині під назвою «Пісні не тільки з Беднарки» можна було почути пісні у виконанні колишніх мешканців цього села та їхніх нащадків, які зараз живуть у Лігниці та її околицях.

Фото з фейсбук-сторінки Об'єднання лемків

«Било весело, мило, щиро, цікаво і барз гостинні. А што ся діяло? З прелекцийом на тоту тему виступив пан проф. Андрій Ксенич, потім чудови пані боднарчанки, плюс єден пан боднарчан оповідали і співали пісні, в котрих жила традиція з Боднарки. Все провадила – моделювала мудрим жартом і усміхом – пані Йоанна Лабівска з головной управи Об'єднання лемків. На стрічи можна ціж било пообзерати виставу праць пані Арети (Федак – ред.) чи закупити наши книжки м.ін. о Кривой авторства паньства Ксенич. Люди било дуже, тіста било дуже, сьміху било дуже, а хто не бив з наших лігничан, хай дуже жалією. Ґаздиньом того свята била пані Анна Буковска. Велька подяка ціж для вшитких боднарчан за активніст!» – описує подію Адам Вєвюрка з Об'єднання лемків, один із ведучих заходу. Зустріч організував гурток ОЛ у Лігниці.

«Лемківський Єрусалим» на виїзді

3 грудня в Мистецькій галереї в Лігниці відбулося відкриття виставки «XXII Лемківський Єрусалим – Новий Єрусалим». Проєкт пропонує виставку картин, а також мультимедійну частину. Також відбулася зустріч з авторами та творцями цьогорічного заходу. Під час вернісажу відвідувачі могли отримати каталог, що супроводжує цьогорічне видання «Лемківського Єрусалиму».

Проєкт «Лемківський Єрусалим» – це незалежна мистецька ініціатива, що періодично організується Об'єднанням лемків. Його розробила Наталя Гладик, секретар організації. У його межах митці з різних країн презентують свої роботи. Кожна едиція

Фото з фейсбук-сторінки Мистецької галереї в Лігниці

має власний лейтмотив. Цьогорічне видання «Лемківського Єрусалиму» стосується актуальних подій в Україні, але осмислює їх в алегоричному чи утопічному вигляді. 22-ге видання ініціативи має назву «Новий Єрусалим».

Проєкт був задуманий на Лемківщині, й саме там щороку відбувається його прем'єрна презентація. Вже потім виставка мандрує. Цього року прем'єрне відкриття події відбулося у листопаді у Горлицях. У Лігниці вона пробуде до 14 січня. Адреса: Galeria Sztuki w Legnicy, Pl. Katedralny 1.

Сторінку підготував
Павло ЛОЗА

Zjednoczenie Łemków uruchamia bezpośrednią pomoc dla osób uciekających przed wojną.
Konto do wpłat na pomoc: **09 1240 5110 1111 0011 1189 0340**

eprasa.pl a65638bbea

Історія

Навколосвітні мандрівки Григорія Сковороди

В ніч на 7 травня 2022 року російська ракета влучила в дах Національного літературно-меморіального музею Григорія Сковороди в селі Сковородинівка (колишня Пан-Іванівка) Харківської області. Внаслідок атаки будинок XVIII століття зазнав непоправних втрат, але частина експонатів була врятована. Могила Сковороди не постраждала, хоча, якби росіяни добралися сюди, то, мабуть, вивезли б його останки разом з експонатами. Така сумна посмертна доля великого філософа: в рік 300-річчя від його народження в Україну прийшла війна.

Хмаринки в небі… Життя на землі

Де з'являється нове людське життя? «Дивне запитання, – скаже більшість мешканців сучасного світу. – У пологовому будинку. Може й у власному, але під наглядом акушера. Буває й інше, але це вже не правило, а виключення». Років триста тому українські селянки часто народжували в полі і не тому, що так хотіли, а стиснені життєвими обставинами, неосвічені й темні, працювали до останнього і коли падали від болю, то звертали очі до неба, молячи Всевишнього, щоб він подарував іще одне життя. Інколи прибігала «породільна бабка» або «пупорізка», щоб прийняти нову «божу душу», але частіше це робили інші жінки, які клали ще гаряче тільце на стерню, підстеливши під нього чиюсь «хламиду». Дитя відкривало оченята і перше, що воно бачило, якщо й могло бачити, були білі пухнасті хмаринки в безодні блакитного неба.

Малий Грицько (який був ще «ніким») неба не побачив, бо з'явився на світ в зимовий час – 3 грудня (за новим стилем) 1722 року. Довкола лише сумні стіни напівтемної селянської хати та нависаюча стеля, яка, здавалося, кожної миті могла впасти й придушити його. Якщо дитинка й заплакала, то не від болю, а від страху, що доведеться тут провести все життя. Від самого початку зародилося й жило в душі Грицька прагнення вирватися на волю – із тісної селянської хати, сповненого одноманітних турбот подвір'я та села, яке все більше й більше тонуло у мороці кріпацтва. Тож, навчившись ходити, хлопчик тікав подалі – на леваду й луки, до річки і найближчого гаю, або ж на шлях, що звиваючись, зникав за небокраєм. У 12 років маленький мрійник вже назавжди залишив свою оселю, щоб ніколи сюди не повертатися. Він «поплив» курним шляхом у далечінь, щоб «випірнути» аж на вулицях сонячного Києва – серед гамірного натовпу і гудіння дзвонів, які заманювали його до Лаври. Там десь, серед церковних споруд, знаходилась будівля славнозвісної Києво-Могилянської академії, де Грицько – майбутній славний філософ і поет Григорій Савич Сковорода – мав провести майже 7 років. А над головою, немов благословляючи малого мудрагеля, повисла небесна блакить із білими пухнастими хмаринками, потопаючими в ньому.

Шляхи, осяяні сонцем – близькі й далекі

Мандрувати довелося багато... і не завжди по своїй волі. Перша мандрівка випала в 1741 році – до гордовито-похмурого Санкт-Петербургу, коли донька його засновника, любителька «малоросійських» хлопців, імператриця Єлизавета стала набирати музикантів та співаків до своєї капели. Взяли й Григорія, але не надовго. «Золота клітка» з придворними церемоніями і викрутасами на паркеті не сподобалася йому: вже в кінці 1744 року він повернувся до сонячного Києва. Через рік була ще одна мандрівка – до Європи. На цей раз 22-річний юнак сам попросився до спеціальної місії, котра збиралась до Угорщини. Мешканці цієї країни кажуть: «Не вино, що не угорське!» Тож росіяни відправилися до них, щоб закупити «Токайського» для імператорського двору. Але Григорій не був прив'язаним до місії, тож відірвався від неї і, мов вільний птах, полетів по Європі. Де його тільки не носили молоді, ще не натруджені ноги: відвідав Угорщину, Австрію, Словаччину й Польщу і, як припускають деякі дослідники, міг дістати до Чехії, Німеччини і навіть Італії. Цілком вірогідно, бо кордонів (в сучасному розумінні) тоді не існувало, а жага знань про світ була у хлопця невгамовною. Тільки в 1750 році він повернувся в рідну Україну: змужнілий, з обвітреним обличчям, але з якоюсь невимовною тугою в очах. Те, що шукав у далеких землях, він так і не знайшов. Потім були роки викладання у Переяславському і Харківському колегіумах, робота вихователем у сина коврайського поміщика Томари і нарешті (з 1769 року) почалися нові блукання, але вже в російській імперії, в основному по містах і селах України.

Фото з Вікіпедії

Земні блукання Сковороди скінчились через чверть століття – в селі Пан-Іванівка на Харківщині, де він, за свідченнями людей, котрі його знали, викопав яму в садочку, одягнув чистий одяг і спокійно заснув в своїй кімнаті, щоби більше не проснутися. Дивна смерть, як і передчуття її людиною, котра побажала, щоб на могилі був напис – «Світ ловив мене, та не спіймав». Від кого чи від чого тікав славнозвісний «малоросійський філософ» більшість людей так і не зрозуміла. Бо в кожної людини, говорячи словами Тараса Шевченка – великого шанувальника Сковороди із самого дитинства – була «своя доля і свій шлях широкий». І різне сприймання світу, його цінностей та завершення життєвого шляху. Сковорода в кінці нього зайшов досить далеко... Він подолав страх очікування смерті і сприйняв її як «майбутню мандрівку» в світ «невидимої натури», тобто власного існування, але вже в іншій іпостасі.

Творіння в «саду божественних пісень» – людина

Григорій Сковорода – видатний мислитель і філософ, але таким він став уже після 36 років, коли темної, листопадової ночі 1758 року в селі Ковраях привидівся йому страшний сон: начебто у храмі демони напали на бідного чоловіка і стали шарпати, пожираючи тіло. Він і до цього задумувався про жорстокість і несправедливість суспільства, але – після коврайського сну остаточно порвав із системою, створеною людьми. Почався його відхід, причому цілком усвідомлений, від світу «синів і дочок Адама». «В город не піду багатий, на полях я буду жить, вік свій буду коротати, там де тихо час біжить...» – написав він в одній із поезій, вже перебуваючи на лоні природи. Так в мандрах і роздумах промайнув час – не багато й не мало – чверть століття. Але про людський світ Григорій забути не міг, бо ж сам був людиною. Періодично, особливо пізньої осені і взимку, він повертався до людей, зупинявся в келіях монастирів, у будинках багатіїв і в халупах сільської бідноти. Писав, дуже багато писав, хоча й жалівся: «Якби змога, так багато писати, як і мислити». Але жодній людині не під силу втілити все, що задумала, тож і Сковорода тут не одинокий.

Разом з тим, в своїх байках, поезіях і філософських трактатах, тексти яких дійшли до нас, він розглянув питання, котрі й досі хвилюють людство. Перш за все, про «триєдність світу», про дві людські натури – «видиму й невидиму», про ідеал людини й пошуки її життєвого шляху, про «істинне щастя» на землі тощо. Філософа цікавлять далекі світи, планети й країни (які він об'єднує в єдиному понятті – «макрокосмос»), але на першому місці в нього внутрішній світ людини («мікрокосмос») та створені нею духовні цінності, перш за все Біблія.

Людина – найдосконаліше Боже творіння і разом з тим найгріховніше. Вчинки її часто-густо нераціональні і навіть безглузді. Так, один із покровителів, а потім – гонителів Сковороди єпископ Бєлгородський Порфирій Крайський ховав коштовності у себе в ліжку (начебто хотів забрати їх в могилу), а могутній фаворит цариці, князь Потьомкін-Таврійський розсипав їх серед гостей на банкетах (маючи надію купити їхню прихильність). Ні одному, ні другому вони не допомогли, а лише посилили заздрощі недоброзичливців та пришвидшили смерть обох. «Бог сотворив усіх задля щастя, – пише Григорій Сковорода, – відтак щастя не полягає у певних професіях, багатстві, чинах, зовнішності тощо... маємо шукати у самих собі». Величезна ж більшість не розуміє цього і захоплюється зовнішньою красою і принадами матеріального світу. Але з часом краса тьмяніє, принади вже не приваблюють і людина починає розуміти даремність втрачених років. Ось тут і наступає прозріння в «саду божественних пісень», де одні творять їх, інші – бездумно сприймають та, розлючені, влаштовують гоніння на творців.

Подорож душі між людьми й у Всесвіті

В Григорія Сковороди є щось від Ієроніма Босха, який за 200 років до його народження створив свій славнозвісний триптих «Сад земних насолод». А втім, всі великі люди – не від світу сього, сприймали його однаково боляче і вразливо. Сковороду інколи називали харківським Діогеном, бо він, як і славнозвісний грецький філософ за 2000 років до нього, обходився найнеобхіднішим і не мав власного житла. Розповідають, що останній, натрапивши на хлопчиків, які пили воду пригоршнями із річки, був просто в шоці від побаченого. «Потреби дітей – і то менші від моїх!» – вигукнув він, викинувши свій кубок. Сковорода, як Діоген, мав лише торбу і палицю подорожнього, щоправда в ній була ще Біблія. Він теж був самотнім, але йому хотілось розділити світ із кимось. Так в його житті з'явився 17-річний учень Харківського колегіуму Михайло Ковалинський. Гарний і розумний юнак сподобався Григорієві і він в 1762 році став працювати викладачем в цьому ж колегіумі, про що й написав пізніше: «Заради тебе одного я залишив мій, такий приємний спокій, пустився на життєві хвилі». Але спокою у стосунках з хлопцем не вийшло, бо Михайла поманили швидкоплинні, принадливі речі цього світу. Після колегіуму він навчався у Страсбурзькому університеті, працював прокурором, потім правителем канцелярії самого Потьомкіна і закінчив свою кар'єру (вже після смерті Сковороди) рязанським губернатором. «Найдорожчий», «найжаданіший, «найкращий» Михайло, як називає його Сковорода, залишив філософа.

Далі по життю він вже йде самотньо – «contra mundum» (проти світу). Читає Біблію, пише філософські трактати, грає журливі мелодії на сопілці. Мандрує в своїх думках по всіх континентах і країнах. Востаннє, влітку 1794 року, відвідує Ковалинського в селі Хотетово (неподалік від Орла) і, всупереч умовлянням останнього залишитись, повертається в рідну Україну. 9 листопада 1794 року Сковорода відправився в свою останню мандрівку в потойбічний світ, так до кінця і не розгаданий своїми сучасниками й нащадками. ■

Анатолій ШОРОХОВ

ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ

Фонд Український народний дім у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5 , 37-700 Przemyśl , Poland

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004
SWIFT: PPABPLPK

eprasa.pl a65638bbea

КУЛЬТУРА

Вшанували героїв поетичним словом

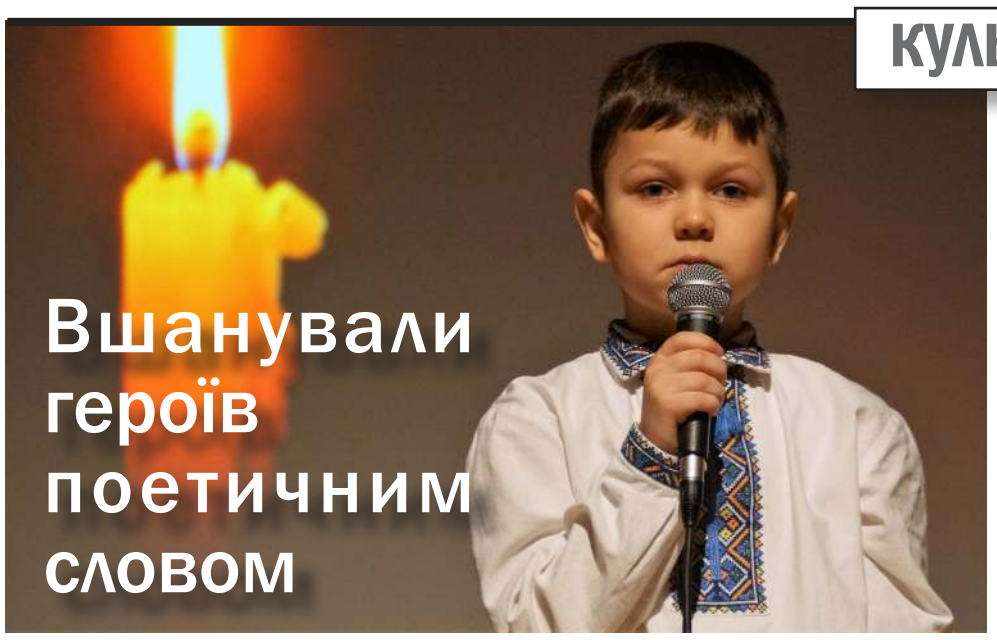

▲ Марко Денисовець

В Ольштині 4 грудня відбувся XIX Огляд української співаної поезії та авторської і сучасної пісні. На сцену вийшло 120 молодих артистів, щоб віддати шану теперішнім і колишнім захисникам України.

Таким був задум організаторів, які попросили виконавців підготувати один твір на слова відомої поезії і другий – присвячений Україні або її захисникам. Впоратися з завданням артистам – учням пунктів вивчення української мови – дозволили твори, зокрема, Тараса Шевченка, Володимира Сосюри і Дмитра Павличка та переспіви героїчно-патріотичного репертуару «Піккардійської Терції», «Океану Ельзи» та «Енея». Затиснутий кулак Марка Денисовця, який співав «Чути гімн» авторства артиста SKOFKи, може бути символом цьогорічного огляду і почуттів, які він викликав у публіки. Тут часто наверталися сльози, і це не дивно у часи, коли з уст маленьких українців лунають прохання до дорослих зупинити війну і слова: «Там, де іде війна, гинуть невинні діти». Такий неймовірно пронизливий характер цьогорічного огляду забезпечили солісти та гурти з Бартошиць, Вєнцек, Ґурова-Ілавецького, Доброго Міста, Кандит, Круклянок, Ольштина, Оструди та Соб'єх. У другій частині огляду виступили артисти-біженці, які наразі мешкають в Ольштині. Це дитячий танцювальний колектив «Весна» під художнім керівництвом Єлизавети Татарченко та скрипалька Аліна Холодна з міста Краматорська.

Звернувшись до головного гасла огляду, Петро Табака, голова ольштинського гуртка Об'єднання українців у Польщі, відзначав: «Варто пам'ятати, що захисниками України не є лише Збройні сили – як колись козаки. Це також автори пісень і поети, які захищають Батьківщину українським словом».

Разом з гуртком захід організувала початкова школа № 2 ім. Ярослава Домбровського, де функціонує пункт вивчення української мови, та музична школа ім. Фридерика Шопена. Огляд відбувся в її професійно обладнаній концертній залі. І це, як влучно відзначав Петро Табака, дає змогу молодим артистам відчути престижність презентованої ними культури. Формою визнання стали й представлені на початку огляду п'ять відеозвернень від волонтерів та пластунів з України. Вони подякували за збереження українського духу і попросили передати записи пісень, які підтримуватимуть бойовий настрій на фронті.

Зі словом до учасників свята звернувся також владика Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ Аркадій Трохановський. «Огляд відбувається у складні часи, але він є знаком надії, і таким має бути», – сказав ієрарх. Виголошуючи слова подяки артистам та організаторам, він зауважив, що діти на сцені, українська мова і пісні у їхньому виконанні є тим, чим громада має пишатися і зберігати. Також владика відзначив працю вчителів та опікунів молодих артистів, без яких такі заходи не могли б відбуватися. Це, зокрема, Сніжана Гусак, Вікторія Петюк, Ірина Тимо, Тетяна Краковська, Надія Ортинська, Петро Табака, Наталія Петрецька, Данута Ґлушко, Олександра Бздель, Дарія Булка-Бзіль та Ярослав Щербік.

▲ Лєна Гнатюк

В межах заходу владиці Аркадію Трохановському та Петрові Табаці були вручені подяки за допомогу та підтримку Збройних сил України. Подяки передали військові з міста Бахмута. Нагороджені підкреслили, що це визнання – для всієї громади, яка постійно підтримує Україну в боротьбі з агресором. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

▲ Ансамбль «Весна», Україна-Ольштин

▲ Міжшкільний пункт навчання української мови в Ґурові-Ілавецькому

▲ Оріана Щербік

▲ Ярема Боднар, Ольштин

▲ Діти з пункту навчання української мови в Круклянках

eprasa.pl a65638bbea

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Два фільми з «Молодості»

Нещодавно в Києві завершився 51-й кінофестиваль «Молодість», в межах якого глядачі подивилися понад 60 стрічок. Він проходив у незвичний час – перший тиждень грудня замість кінця травня. Однак, усупереч обстрілам і відключенням електроенергії, організатори змогли провести повноцінний кінофорум у столичному кінотеатрі «Жовтень». Ми розкажемо вам про два фільми, що демонструвалися на фестивалі, цікаві і як твори кінематографа, і як зразки авторського погляду на сучасну Україну.

«Я і Фелікс» – драма. Режисерка: Ірина Цілик. Виробництво: Україна, 2022, 92 хв.

Свій ігровий повнометражний дебют Ірина зняла за мотивами роману її чоловіка, письменника і військового Артема Чеха «Хто ти такий?». Артем, у свою чергу, спирався на реальну історію зі свого життя.

Головний герой на ім'я Тимофій росте у провінційному індустріальному місті (в романі – Черкаси) з емоційно нестабільною матір'ю та бабусею. Нетямущий батько вічно на заробітках в Європі або в юридично сумнівних оборудках. На вулиці – хаотичні 90-ті. Одного дня бабуся приводить в дім нового чоловіка – Фелікса, чим значно урізноманітнює життя родини, і не сказати, щоб у кращий бік.

Фелікс – колишній контррозвідник, радянський десантник, офіцер ГРУ, нащадок дворянського роду, учасник кількох воєн. Він знає і вміє робити масу цікавих речей, від «зборки-розборки» автомата до класичної музики. Звісно, Фелікс замінює Тимофію відсутнього батька і готовий на будь-які прояви турботи – навіть продати пару гранат, аби купити малому кросівки. Але при цьому він несе в собі всі ці війни, всіх, кого він убив або втратив, він переламаний зсередини, і заглушає цей біль горілкою та дикими нападами агресії.

Тимофія у молодших класах грає син Ірини і Артема – Андрій Чередник, в тінейджерському віці – Владислав Балюк, дорослого – Володимир Гладкий. Водночас на роль Фелікса призначено доволі несподіваного виконавця – поета Юрія Іздрика, для якого це перша поява на екрані. Цілик уміло використовує його колоритну зовнішність, голомозість, брутальність, цілком поєднувану з вразливістю. Загалом у режисерки вийшов класичний роман виховання про болісне дорослішання молодого хлопця в Україні, котра виривається з чіпких обіймів імперії. По суті, Тимофій врешті-решт стає набагато кращою версією Фелікса. Він знає, за що воює, він – насправді вільна людина, котра виросла у вільній країні.

Ірина Цілик народилася в 1982 році в Києві. У 2004-му закінчила Національний університет ім. Карпенка-Карого. Зняла короткометражні ігрові картини «На світанку» (2008), «Поминання» (2012), «Дім» (2016), короткометражки «Тайра» і «Малюк» для «Невидимого батальйону» – українського неігрового кіноальманаху про жінок на війні. Авторка поетичних збірок, прози й дитячої літератури. «Земля блакитна, ніби апельсин» (2020) – повнометражний документальний дебют Цілик – отримав приз за найкращу режисуру на кінофестивалі «Санденс» (США).

Ми попросили Ірину розповісти про те, як вона робила фільм «Я і Фелікс».

– В мене доволі складні стосунки з фільмом. Збираю колекцію відгуків, бо дуже важливо побачити, як сприймає його глядач. Я, звісно, бачу, що є вже різноманітна палітра думок. Це й недивно, адже я закладала певну багатошаровість. З одного боку, ця історія для мене про дорослішання тих, хто були підлітками в 90-ті, про цей перехід на наступні рівні гри, попри все, що нас ламало, попри непрості стосунки з дорослими, які самі були дуже поламаними...

До речі, я цілком змінила погляд на своїх батьків, на бабусь, дідусів, бо тоді все, що мене ображало, травмувало, було незрозумілим, я зараз розумію значно краще. І, звісно, в такий спосіб, знімаючи кіно, я хотіла поговорити і з людьми мого покоління, і зі старшими, і я вже бачу, що цей номер спрацював. Дуже багато глядачів пишуть мені, що наступного разу приведуть на фільм своїх батьків, дідів, бабусь. Мені здається, це важливо. Тобто вийшла не просто історія, яка могла би тригернути нас спогадами про 90-ті, а трошки більше: про стосунки загалом дітей і дорослих, особливо в часи перемін, і про пошуки себе.

Дуже мені сподобалась думка однієї глядачки про те, що вона у фільмі бачить ініціацію героя, і для неї Фелікс – такий собі трикстер (англ. trickster – спритник, шахрай, блазень – архаїчний персонаж, що порушує загальноприйняті норми, виходить за моральні межі – прим. авт.), що дав певного копняка головному герою, і Тимофій, який виріс і тепер шукає відповіді на питання «хто я такий?», – загалом це про нас усіх. Ми якраз зараз почали знаходити відповіді, але неможливо не озиратись назад і не згадувати, ким же ми були і з чого ми стартували. Я згадую себе, ту дівчинку, яка ще встигла піти в школу в СРСР, яка писала «Стране Советов слава». Це цілковито інакша людина, і страшенно цікаво розібратися в тому, ким ми виросли, через що пройшли. А зараз багато цих хлопчиків і дівчат стали військовими.

Мій Андрій дуже спокійно ставиться до свого акторського досвіду. Він же виріс у кінематографічно-літературній родині, тож для нього це рутина. До речі, на майданчику з ним було непросто, а зараз він трохи підріс, і це відбивається вже на поведінці. Під час прем'єри мене дуже ковбасило, а він сидів поруч, тримав мене за руку і повторював тихо: «Заспокойся, кіно хороше». Я такого не чекала.

Нині працюю над великим проєктом. Треба писати сценарій. Проєкт на роки, бо це буде анімація. Хочу зробити щось суперособисте, інтимне, відверте. Це буде фільм про вкрадену ніжність і молодість, і про оці всі нібито не помітні на перший погляд травми, які ми отримуємо в роки війни. Насправді війна змінює нас на дуже тонких рівнях, і мені хочеться поговорити про себе і своїх подруг. Переважно про жінок, але не тільки про них. Про якісь ледь помітні речі, котрі є дуже важливими.

«Leopolis Night» – короткометражний фільм. Режисер і сценарист: Нікон Романченко. Виробництво: Україна, 2021, 27 хв.

Хронометраж Leopolis Night – лише 27 хвилин, але за образною насиченістю ця картина дасть фору багатьом повним метрам. Стрічка отримала приз за найкращу режисуру на Одеському міжнародному кінофестивалі та була визнана найкращим короткометражним фільмом Національної програми «Молодості», котра проходила в Гамбурзі.

У повній відповідності з назвою картина змальовує одну ніч у Львові. Оператор з Києва Нікон (Нікон Романченко) приїздить зняти спектакль за участі трьох акторок – Солі (Соломія Кирилова), Марії (Марія Кміт) та Поліни (Ольга-Анна Капустяк). Власне сам спектакль займає короткий фрагмент на початку. Далі компанія вирушає блукати нічним містом. Вони вештаються від наливайки до наливайки, сміються й теревенять, фліртують і фотографуються, валяються просто на бруківці, співають заворожливих народних пісень, танцюють на вулиці і в нічному клубі. Цей чистий фільм-перформанс здається цілковито спонтанним, наче документальний репортаж, але насправді він ретельно продуманий і прописаний, він збиває з ніг ідеально вибудованим ритмом і чистою кінематографічною енергією. В Україні багато знімають фільмів у містах; але важко пригадати фільм, який би настільки яскраво передавав саму матерію міського життя та буття людей у місті.

Нікон Романченко народився 4 грудня 1991 року в Києві. Навчався в майстерні Василя Вітера у Національному університеті ім. Карпенка-Карого. Один із засновників організації «Сучасне Українське Кіно». Має низку призів кінофестивалю «Молодість».

Нікон теж відповів на кілька питань «Нашого слова».

– Як до вас прийшла ідея цього фільму?

– Вона виникла з персонального досвіду, коли мене запросили зняти виставу в театрі «Слово і Голос» у Львові. Саме там я і познайомився з акторками театру і після вистави ми вирішили разом пройтися нічним містом та зустріти світанок.

– Чому ви вирішили надати Leopolis Night саме таку форму?

– Мені хотілося спробувати відтворити певний кураж, а також вхопити інтимну інтонацію всередині кадру. Саме так виникло рішення звузити рамку до 4х3. Це допомагає створити близький портрет людини, яка по-справжньому перебуває в моменті та раптовості.

– Так, фільм складає враження повної спонтанності. Як відбувалися зйомки? Наскільки це було складно, чи, навпаки, з одного дубля?

– У фільмі був сценарій, ми робили кастинг, освоєння локацій та репетиції. Під час підготовки була намічена траєкторія, за якою рухалися акторки. По дорозі кожна з них могла привнести щось своє, але все це мало працювати на задум. Тут я вдячний акторкам за концентрацію та відчуття органіки. Найскладніше було в людних місцях, коли починався своєрідний «джаз» і тут уже найважче тримати цілісність. Деякі дублі могли тривати по 12 хвилин.

– Львів теж є героєм картини?

– Є, але скоріше не таким явним. Він більше існує в атмосфері певної святковості, а також спустошення наприкінці фільму. В наступному фільмі хочу спробувати більш детально зробити портрет міста, з його рельєфом і диханням.

– Зараз, коли вже минув час і є певна дистанція – як ви думаєте, про що ця історія?

– Щойно ми жартували, що ця історія про ніч, яку в нас на деякий час відібрали через комендантську годину. Але з часом сприйняття Leopolis Night не сильно змінилось. Для мене цей фільм про самотність та бажання літати, коли це вже не видається можливим. А також про певні сильні й раптові почуття між людьми, які відбулись і більше ніколи не повторяться.

– Ви плануєте знімати повнометражний дебют?

– Планую, бо ми виграли останній пітчінг Держкіно. Але почалося повномасштабне вторгнення. Шукаємо шляхи для початку виробництва проєкту. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

eprasa.pl a65638bbea

Всечесний Отче Ігоре!

Вітаємо Вас з успішним захистом докторської праці.
Бажаємо Вам стрімкого розвитку подальшої наукової кар'єри!

Отець митр. Андрій Сорока з парафіянами Ельблонґа, Пасленка та Годкова
Об'єднання Українців у Польщі/Відділ в Ельблонзі

Відійшли...

З глибоким сумом повідомляємо, що 29 листопада 2022 року на 74-му році життя померла

бл. пам. Ірина Дрозд
(з дому Головід), уродженка села Торки.

Нас покинула людина щирого серця, доброзичлива, життєрадісна, глибока патріотка. Висловлюємо щиру подяку всім, хто провів Покійну в останню дорогу. Дякуємо за прощальне слово, теплі слова співчуття, висловлені особисто та в листах. Дякуємо перш за все за похоронну відправу отцю Маріушеві Дмитреку.
Дорога Мамо, Бабусю, Сестро, Вічная Тобі пам'ять!
Хай чужа білобірська земля буде Тобі пухом.

Сестра Ярослава, син Андрій та доня Анна з родинами

Важко сприйняти вістку, що серед нас вже немає нашої товаришки, колеги, Пані Директор, або як більшість з нас говорила Шефової –

бл. п. Ірини Дрозд

Шановна Пані Директор, хочемо виявити вдячність за те, що через багато років ми могли працювати під вашим керівництвом і набирати знання з вашої невичерпної, наповненої багатолітнім досвідом, криниці. Хочемо подякувати за ваше серце, доброзичливість, людський підхід до учнів і співробітників, за вміння створювати атмосферу взаємоповаги та довіри. Дякуємо за ваш патріотизм та відданість українським і громадським справам. Бачачи вашу надзвичайну прихильність до шкільних обов'язків ми теж старалися добре виконувати свою роботу. Ви були для нас взірцем хорошого шефа: дуже вимогливі (але передусім до себе), цілеспрямовані, чудово організовані, завжди займалися тисячами справ, і водночас знаходили час поговорити про наші проблеми, про важливі та дріб'язкові справи. Ваш щирий, душевний сміх, який часто лунав у коридорах, надовго залишиться в нашій пам'яті. Ми перед вами ніколи не відчували страху, але завжди нас супроводжувала повага до вас. Дякуємо за розуміння, підтримку, чесність, добро, яке ми отримали. Дякуємо за спільний життєвий шлях.
Дорога наша Шефово, ми прощаємося з вами з надією на те, що ви в кращому місці.
До зустрічі, дорога наша Шефово.

Висловлюємо глибокі слова співчуття дітям покійної Ірини, нашому товаришеві Андрію і дочці Анні з родинами, а також усій ближчій і дальшій родині.

Директор, Вчителі, Працівники та Учні І Загальноосвітнього ліцею ім. Тараса Шевченка в Білому Борі

Ірині Дрозд
На прощання

Іринко,

Упав туман на Торки,
Розстелився між вербами.
В далині журавель закрякав,
Якби над Сяном.
Забілив сніг останні сліди за нами.
А Ти відходиш на Небесні ватри,
Слідом за журавлями.

Іринко,

В Україні зимно та темно стало,
Запитай Господа, чи Йому
Горя України ще мало?

Знаєш, наші Журавлі святкували в Кошаліні.
А могли святкувати у Криниці, в Сяноці, Ждині
чи Перемишлі
Якби не ця душегубна акція Вісла.
Ти багатьох врятувала, ще є потрібні для народу,
церкви.
Але багато хреститься вже в другу сторону...

Іринко,

Іди туди, на Небесні перемиські землі,
Іди туди, де всі щасливі.
Шепни Господеві про недолю в Україні!
Часом зайди на Небесні ватри.
і чекай на нас, поспішимо до Тебе.
Нам також прийде такий час.

До побачення,
Іринко,
До післязавтра.

Вічная Тобі пам'ять!

Олександр Маслей

Українське Вчительське Товариство в Польщі
відділ Перемишль
висловлює співчуття з приводу смерті

с. п. ІРИНИ ДРОЗД

та розділяє скорботу і біль рідних, друзів, колег, усіх, хто знав Її та любив.
Немає слів, щоб висловити співчуття з приводу неочікуваної смерті людини, котра заслуговує на найкращі слова поваги та шани.
Пішла з життя невтомна трудівниця, чуйна людина, мудра порадниця та жінка, яка своїми діями та вчинками, своїм розумом виховала не одне покоління учнів.
Світи, Боже, Їй дорогу до раю....
Вічна Їй пам'ять!

Греко-католицька спільнота в Ельблонзі будує нову святиню. З цією метою проводимо різні заходи, щоб зібрати кошти.

Від імені спільноти греко-католицької парафії
Народження св. Івана Хрестителя в Ельблонзі
парох о. митрат Андрій Сорока просить про вплати:

Parafia Greckokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2022 році.

Для того, щоб вони з'явилися у святковому номері нашої газети, чекаємо на знімки до 20 грудня на електронну адресу редакції:
redakcja@nasze-slowo.pl.

Просимо зазначати ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист.

Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото.

В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: +48 (22) 677-88-10.

Редакція «Наше слово»

До уваги випускників білобірського ліцею!

Як щороку, І ліцей у Білому Борі організовує передріздвяну зустріч для усіх учнів Шевченківських шкіл, їхніх вчителів та працівників. На зустріч запрошуються також випускники українського ліцею! Ми раді вас вітати у Білому Борі.
У цей важкий для всіх час війни в Україні об'єднаймося і при Шевченковому столі. Хай добро переможе зло, а правда – кривду!
Передріздвяна зустріч відбудеться **19 грудня о 17:00.**
Колишніх випускників ліцею, які захочуть взяти участь у заході, просимо підтвердити свою присутність за телефоном (94) 367-01-62.

Директор, вчителі та учні ліцею

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.
Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Valeriia Kirikova, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2300 egz.
Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254
51
9 770027 825221

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl a65638bbea